

SUD BOSNE I HERCEGOVINE

Broj: X-KR-08/488

Sarajevo, 10.07.2008.godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću sastavljenom od sudije Minke Kreho kao predsjednice vijeća, te sudija Marjana Pogačnika i Tihomira Lukeša kao članova vijeća, uz učešće Jelene Simić Skoko u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženog Vrdoljak Ivica, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, odlučujući o optužnici Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: KT-RZ-8/08 od 20.02.2008.godine, potvrđenoj dana 21.02.2008. godine, nakon održanog glavnog i javnog pretresa kome su prisustvovali optuženi Vrdoljak Ivica i njegov branilac-advokat Krešimir Zubak, te tužilac Tužilaštva BiH - Mirsad Strika, donio je, te dana 10.07.2008.godine, u prisustvu optuženog i njegovog branioca, te tužioca Tužilaštva BiH, javno objavio slijedeću

P R E S U D U

Optuženi:

VRDOLJAK IVICA, zv. „Geza“, sin Joze i majke Kate rod. Tipura, rođen 01.08.1968. godine u Derventi, nastanjen u, po narodnosti, državljanin „i...“, JMBG „i...“, penzioner, neoženjen, bez djece, pismen, završio srednju metalostrugarsku Školu, vojsku služio 1990/91 godine u Beogradu, dobio čin zapovjednika desetine, nije odlikovan, lošeg imovnog stanja, neosuđivan, ne vodi se postupak za drugo krivično djelo, nalazi se u pritvoru po rješenju Okružnog suda u Doboju broj: 013-0-Kpp-07-000-038 od 29.11.2007. godine i rješenja Suda Bosne i Hercegovine broj: X-KRN-08/488 od 25.01.2008. godine

K R I V I J E

Što je:

Za vrijeme ratnog stanja u Bosni i Hercegovini, suprotno pravilima međunarodnog humanitarnog prava i to odredbama člana 3. stav 1. tačke a) i c) IV Ženevske konvencije o zaštiti civilnih lica za vrijeme rata od 12. augusta 1949. godine, u periodu od kraja juna do kraja jula 1992. godine, u objektu Silos u Polju, opština Derventa i u skladištu robne kuće „Beograd“ u naselju Tulek u Bosanskom Brodu, gdje su bili zatvoreni civili i ratni zarobljenici srpske nacionalnosti sa područja opštine Derventa, u svojstvu pripadnika 103. Derventske brigade Hrvatskog vijeća odbrane (HVO), nečovječno postupao sa zatvorenicima, nanoseći im tjelesne povrede, tako što je:

1. krajem juna 1992. godine, u objektu Silos u Polju, naredio svim zatvorenicima da stoje uspravno i da ruke drže prekrížene iza vrata, a lica koja to ne bi učinila, izvodio u drugu prostoriju na spratu tog objekta, pa je tako neutvrđenog dana u junu 1992. godine izveo i Lazić Momira, Patković Ristu, Slobodana Vukičevića i Garić Radojicu, da bi ih zatim, zajedno sa drugim licima, tukao rukama, nogama obuvenim u vojničke čizme i palicama.

2. u julu 1992. godine, u skladištu robne kuće „Beograd" u naselju Tulek u Bosanskom Brodu, u večernjim satima u više navrata izvodio zatvorenike, među kojima i Stojaković Radoslava, Prodić Čedu, Patković Luku, Lazić Momira i Garić Radojicu, u neosvijetljenu prostoriju, te ih tu, zajedno sa drugim licima, tukao rukama, nogama obuvenim u vojničke čizme i palicama.

Dakle, za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, kršeći pravila međunarodnog humanitarnog prava, nečovječno postupao sa zatvorenicima, vršeći psihičko i fizičko zlostavljanje, nanoseći im velike fizičke i psihičke patnje,

čime je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, a u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. sve Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

Pa ga Sud, na osnovu navedenih zakonskih propisa a u vezi sa odredbama člana 39., 42.,48, te Člana 49. i 50. i to tačke a) sve Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine,

O S U Đ U J E

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 5 (PET) GODINA

Na osnovu člana 56. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, optuženom će se u izrečenu kaznu zatvora uračunati vrijeme koje je proveo u pritvoru, počev od 29.11.2007.godine pa na dalje, odnosno, do eventualnog upućivanja na izdržavanje kazne.

II

Na osnovu odredbe člana 188. stava 4. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, optuženi se oslobađa dužnosti naknade troškova postupka.

III

Na osnovu odredbe člana 198. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, oštećeni Prodić Čedo, Patković Luka, Lazić Momir i Stojaković Radoslav se se postavljenim imovinsko - pravnim zahtjevima upućuju na parnicu.

O b r a z l o ž e n j e

1. Optuženje

Optužnicom Tužilaštva Bosne i Hercegovine. Posebnog odjela za ratne zločine, broj: KT-R2-8/08 od 20.02.2008.godine, potvrđenoj dana 21.02.2008. godine, optuženom Ivici Vrdoljaku zvanom Geza stavljeno je na teret izvršenje krivičnog djela Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stava 1. tačke c) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), počinjenog nečovječnim postupanjem sa zarobljenicima, koji su usljed psihičkog i fizičkog zlostavljanja, trpili velike i psihičke i fizičke patnje.

Optuženi je dana 4.03.2008.godine izjavio kako se ne osjeća krivim ni po jednoj tački optužnice, nakon čega je spis dostavljen pretresnom vijeću, koje je dana 22.04.2008.godine održalo statusnu konferenciju, a 6.05.2008.godine otvorilo glavni pretres.

Već u uvodnoj riječi, Tužilaštvo je najavilo da će navode optužnice dokazivati direktnim žrtvama - svjedocima, a odbrana da će se temeljiti na alibiju, odnosno, da optuženi, usljed ranjavanja, uopće nije bio u Bosni i Hercegovini u vrijeme kritičnih zbivanja.

2. Izvedeni Dokazi

a) Tužilaštvo

Tokom glavnog pretresa ispitani su slijedeći svjedoci: Prodić Čedo, Patković Luka, Lazić Momir, Garić Radojica, Stojaković Radoslav, Aničić Cvijo, Miodanić Borislav, Nikolić Predrag, Topalović Svetislav, Radojković Bogdan, Kovačević Slobodan te vještak dr. Ljubomir Curkić.

Izvedeni su slijedeći materijalni dokazi: Zapisnik Tužilaštva BiH br: KT-RZ-8/08 od 12.02.2008. o saslušanju svjedoka Prodić Čede; Zapisnik Tužilaštva BiH br. KT-RZ-8/08 od 12.02.2008. o saslušanju svjedoka Patković Luke; Zapisnik Tužilaštva BiH br. KT-RZ-8/08 od 14.02.2008. o saslušanju svjedoka Lazić Momira; Zapisnik Tužilaštva BiH br. KT-RZ-8/08 od 14.02.2008. o saslušanju svjedoka Garić Radojice; Zapisnik Tužilaštva BiH br. KT-RZ-8/08 od 14.02.2008. o saslušanju svjedoka Stojaković Radoslava; Nalaz i mišljenje vještaka Dr. Ljubomira Curkića od 02.06.2006; Odluka Predsjedništva SRBiH o proglašenju neposredne ratne opasnosti br. 1/92 od 09.04.1992.; Odluka Predsjedništva SRBiH o proglašenju ratnog stanja br. 7/92 od 20.06.1992.; Rješenje br. 08-560-20 od 07.08.2001. na ime Patković Luka (invaliditet); Nalaz i mišljenje Komisije ljekara Opšte bolnice Derventa od 22.11.1994. na ime Petković Luka; Nalaz i mišljenje Komisije ljekara Opšte bolnice Derventa od 23.11.1994. na ime Lazić Momira; Uputnice specijalisti na ime Garić Radojica (11 uputnica i nalaza); Uvjerenje VP 7127 Derventa br. 6-461 od 02.11.1993. o ranjavanju Garić Radojice; Uvjerenje VP 7127 Derventa br. 3/1-39 od 22.02.1995. o ranjavanju Garić Radojice; Potvrda MKCK br. BAZ-270169 od 24.04.1995. na ime Garić Radojica; Potvrda I Krajiškog korpusa-Komisije za razmjenu ratnih zarobljenika Banja Luka br. 113/94 od 15.09.1994. na ime Garić Radojica; Rješenje Odjeljenja za BIZ opštine Derventa br. 08-560-193 od 06.07.2005. o priznavanju svojstva RVI na ime Garić Radojica; Fotodokumentacija MUP-a RS-a

CJB Doboj, SJB Derventa br. 45/3 od 18.07.2001. o ožiljcima Garić Radojice; Medicinska dokumentacija na ime Stojaković Radoslav (14 nalaza); Nalaz i mišljenje Komisije ljekara Opšte bolnice Derventa od 22.11.1994. na ime Miodanić Borislav; Nalaz i mišljenje vještaka hirurgije od na ime Miodanić Borislav; Nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatrije od 27.9.1988. na ime Miodanić Borislav; Pristupnica Udruženju ratnih zarobljenika opštine Derventa na ime Miodanić Borislav; Medicinska dokumentacija na ime Topalović Svetislav (5 uputnica i nalaza i mišljenja); Fotodokumentacija MUP-a RS-a CJB Doboj, SJB Derventa br. 97/2001 od 13.11.2001. o povredama Topalović Svetislava; Lična karta MKCK br. 270111 na ime Topalović Svetislav; Naredba Okružnog tužilaštva Doboj br. KT-RZ-7/02 od 25.12.2007. za vještačenje; Fotodokumentacija MUP-a RS-a CJB Doboj; SJB Derventa br. 69/01 od 13.09.2001. o „zatvorima, logorima, mučilištima na području opštine Derventa" (6 fotografija); Fotodokumentacija Odjeljenje za suzbijanje kriminaliteta Brod opštinskog sekretarijata za unutrašnje poslove Doboj od 25.04.1993. o „Sabirnom logoru za civile Tulek u skladištu RK Beograd u Brodu"; Fotodokumentacija MUP-a RS-a CJB Doboj, SJB Derventa br. 67/01 od 13.09.2001. o „sredstvima za mučenje i likvidaciju"; Isplatna lista 103. Derventske brigade HVO-a od 12.12.1992. sa propratnim aktom Ministarstva odbrane BiH br. 08-04-1-204-3/07 od 05.12.2007., Popis obračunatih troškova Tužilaštva BiH br. KT-RZ-8/08 od 19.12.2007.; Popis obračunatih troškova Okružnog tužilaštva Doboj br. KT-RZ-7/02 od 15.01.2008.; Osobna iskaznica izdata u MUP Zagreb, Rep.Hrvatska br. ... od 18.12.2001. na ime Ivica Vrdoljak; Uvjerenje o prebivalištu izdato u PU zagrebačka br. 511-19-22/1-37391/07 od 25.04.2007. na ime Ivica Vrdoljak; Izvještaj PS Derventa br. 11-5/02-230-182/01 od 25.07.2006. na ime Ivica Vrdoljak; Zahtjev NCB Interpolu Sarajevo Ministarstvu pravde BiH br. IP-I-PL-1431/07-1 od 28.05.2007.; Zapisnik Tužilaštva BiH br. KT-RZ.8/08 od 26.05.2008 o saslušanju svjedoka Kovačević Slobodana i Osobni podaci o pripadniku -Vojna policija Domaljevac od 16.01.1994. na ime Ivica Vrdoljak;

b) Odbrana

Ispitani su slijedeći svjedoci odbrane: optuženi Ivica Vrdoljak; Ćazim Kraljušić; Mato Bilonjić; Franjo Krajinović; Kata Vrdoljak; Zoran Jurić; Stjepan Samardžić; Petar Mrvelj i Vlado Hnatjuk te vještak dr. Marija Kaučić-Komšić.

Odbrana je prezentirala slijedeće materijalne dokaze:

Zapisnik Okružnog tužilaštva Doboj br. KT-RZ-7/02 od 03.12.2007. o saslušanju svjedoka Prodić Čede; Zapisnik Osnovnog suda u Derventi br. Kri 56/94 od 18.10.1992. o saslušanju svjedoka Lazić Momira; Zapisnik Osnovnog suda u Derventi br. Kri 44/94 od 14.10.1994. o saslušanju svjedoka Luke Patkovića; Zapisnik Osnovnog suda u Derventi br. Kri-67/94 od 24.10.1992. O saslušanju svjedoka Garić Radojice; Rješenje opštine Derventa br. 08-560-193 od 06.07.2005. na ime Garić Radojica (invalidnina); Uvjerenje Vojne pošte 7127 br. 3/1-39 od 22.02.1995. na ime Garić Radojica; Uvjerenje Vojne pošte 7127 br. 6-46/ (nema broja godine) od 02.11.1993. na ime Garić Radojica; Zapisnik Osnovnog suda u Derventi br. Kri 68/94 od 24.10.1994. o saslušanju svjedoka Aničić Cvije; Pristupnica Udruženja ratnih zarobljenika opštine Derventa na ime Miodanić Borislav (bez datuma i broja); Izvod iz sudskog spisa Opštinskog suda u Beogradu br. 3067/97 u sporu Miodanić Borislav protiv SR Jugoslavije; Nalaz i mišljenje Dr. Kaučić-Komšić Marije o duševnom

stanju optuženog od 12.02.2008.; Dio Protokola bolesnika Medicinskog centralne bolnice u Derventi; Povijest bolesti izdata 04.06.1996. od strane Ratne bolnice u Tolisi potpisana od strane Dr. Ćazima Kraljušića; Nalaz i mišljenje prvostepene Vojno-invalidske komisije-Zbomo područje Orašje od 29.04.1996. na ime Vrdoljak Ivica (invaliditet); Potvrda o okolnostima stradavanja izdata od strane 103.brigade HVO-a Derventa br. 07-237 od 14.05.1996. na ime Vrdoljak Ivica; Rješenje Uprave Bos.Brod -Ureda za odbranu Derventa- Ministarstva odbrane od 20.06.1996. na ime Vrdoljak Ivica (invaliditet); Rješenje Ministarstva odbrane Mostar br. 562-02796-01/01 od 15.12.1996. na ime Vrdoljak Ivica (invaliditet-korekcija rješenja-dokaza 016); Specijalistički nalaz vještaka Dr. Franka Žanetića (bolnica Fra Mato Nikolić) br. 4384/08 od 17.04.2008. na ime Vrdoljak Ivica; Dopis Kliničke bolnice „Dubrave“ Zagreb, Hrvatska br. 4-316-1/08 od 11.03.2008. upućen Odvjetničkom uredu Zubak; Fotografija grupe pripadnika JNA na kojoj se nalazi optuženi; Izvod iz Statističkog biltena Derventa-statistički prikaz sastava stanovništva na području opštine Derventa po popisu stanovništva iz 1991.godine; Izjava svjedoka Željka Marvića od 28.04.2008. data kod notara Koko Borasa i Nalaz Dr.Blažević Draženka od 20.06.2008. na ime Željka Marvića.

3. Procesne odluke

a) Izuzetak od neposrednog sprovođenja dokaza

Tokom prezentacije materijalnih dokaza, na glavnom pretresu održanom dana 16.06.2008.godine, branilac optuženog je kao dokaz ponudio i pismenu izjavu svjedoka Željka Marvića iz Crkvenice - R Hrvatska, ističući da svjedok ne može doći pred Sud BiH.

Tužilac se odmah usprotivio ovakvom načinu uvođenja dokaza, ističući kako nisu ispunjeni uslovi za izuzetak od neposrednog izvođenja dokaza propisani odredbom člana 273. stava 2. Zakona o Krivičnom Postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH).

Sud je odbio izvođenje ovog dokaza u okviru materijalnih dokaza odbrane, te poučio odbranu o mogućnosti pribavljanja ljekarskog uvjerenja o nesposobnosti svjedoka da dođe pred Sud BiH, nakon čega bi se, u skladu sa odredbom člana 273. stava 2. ZKP BiH, dokaz mogao prihvatiti u okviru dodatnih dokaza odbrane.

Po pribavljenom ljekarskom nalazu, na koji ni Tužilaštvo nije imalo prigovora, Sud je dana 30.06.2008.godine usvojio prijedlog branioca te je tokom glavnog pretresa pročitao iskaz svjedoka Marvić Željka iz Crkvenice, dat javnom bilježniku u Crkvenici, dana 28.04.2008.godine, dok je ljekarski nalaz dr.Blažević Draženka od 20.06.2008.godine, uvršten u materijalne dokaze odbrane.

b) Neprihvatanje pojedinih dokaza

Iako je Sud u uvodnom dijelu obrazloženja ove presude naveo sve dokaze koji su prezentirani tokom glavnog pretresa i uvedeni u sudski spis, neki od njih nisu prihvaćeni kao dokazi. Kao dokazi nisu prihvaćeni: Zapisnik Okružnog tužilaštva Doboj broj: KT-RZ-7/02 od 03.12.2007. godine o saslušanju svjedoka Prodić Čeda; Zapisnik Osnovnog suda u Derventi broj: Kri 56/94 od 18.10.1992. godine o

saslušanju svjedoka Lazić Momira; Zapisnik Osnovnog suda u Derventi broj: Kri 44/94 od 14.10.1994. godine o saslušanju svjedoka Patković Luke; Zapisnik Osnovnog suda u Derventi broj: Kri-67/94 od 24.10.1992. godine o saslušanju svjedoka Garić Radojice. a koji su bili predloženi od strane odbrane.

Članom 281. ZKP BiH je propisano da: „ Sud zasniva presudu samo na dokazima i činjenicama koji su izneseni na glavnom pretresu“, dok je članom 273. ZKP BiH propisano da „, zapisnici o iskazima datim u istrazi mogu se po odluci sudije odnosno vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu, samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele ili se ne mogu pronaći ili je njihov dolazak pred Sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka.“

Navedene iskaze svjedoka Sud nije prihvatio iz razloga što su ovi svjedoci svoj iskaz dali pred Sudom na glavnom pretresu i bili podvrgnuti direktnom i unakrsnom ispitivanju od strane Tužioca i odbrane, kao i članova vijeća, kao i zbog toga što su ovi iskazi dati pravosudnim organima vremenski mnogo ranije nego što je i otvorena istraga u ovom predmetu. Vijeće smatra da su jedino iskazi svjedoka dati na glavnom pretresu, uz izuzetke predviđene članom 273. ZKP BiH, relevantni i podobni da bi se na njima temeljila sudska odluka. Kako se navedeni iskazi svjedoka ne mogu podvesti pod gore opisane slučajeve, Sud ove dokaze nije ni cijenio u smislu odredbe člana 281. stav 2. ZKP BiH.

4. Završne riječi

a) Tužilaštva

U svom završnom izlaganju, Tužilac je istakao da smatra da je Tužilaštvo tokom ovog krivičnog postupka, predočilo Sudu dovoljno dokaza na osnovu kojih će moći donijeti pravilnu i zakonitu odluku, kako u pogledu krivičnog djela koje je predmet optužbe, tako i u pogledu krivične odgovornosti optuženog.

Iskazima saslušanih svjedoka, kao i materijalnom dokumentacijom, prezentovanom i uloženom u sudski spis, Tužilaštvo je van svake razumne sumnje dokazalo postojanje oružanog sukoba, kao prvog i opšteg elementa krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c) KZ BiH, kao i da su sva lica oštećena ovim krivičnim djelom, bila lica zaštićena po međunarodnom pravu, odnosno po članu 3. Ženevskih konvencija.

Da je optuženi bio pripadnik 103. Derventske brigade HVO, a samim tim i daje bio dužan pridržavati se običaja i pravila ratovanja, te Ženevskih konvencija, potvrđuje platna lista za 103. Derventsku brigadu, gdje se pod brojem 89. nalazi ime optuženog. Saslušani svjedoci optužbe veoma uvjerljivo i saglasno govore o načinu na koji su lišeni slobode i odvedeni u logore u kojima su bili izloženi velikim psihičkim i tjelesnim patnjama od strane optuženog i drugih pripadnika HVO-a, a koje su za posljedicu imale oštećenje zdravlja i umanjenje ukupne životne sposobnosti, a što na nesumnjiv način prozilazi iz medicinske dokumentacije za pojedine oštećene.

Na okolnosti vremena i načina nastanka povreda kod oštećenih, saslušan je i vještak dr. Ljubomir Curkić, specijalista sudske medicine i patologije, koji je potvrdno odgovorio na pitanje mogućnosti nastanka povreda u vrijeme i na način

kako to opisuju svjedoci optužbe, o čemu je po naredbi Tužilaštva sačinio i svoj pismeni nalaz i mišljenje. Saglasni su iskazi svjedoka i u pogledu opisa tadašnjeg fizičkog izgleda optuženog, te ga se sjećaju kao niske ali nabijene osobe, kratko ošišane i bez brade, sa povrijeđenom desnom rukom, dok su svjedoci Aničić Cvijo i Nikolić Predrag koji optuženog poznaju od ranije, potvrdili daje isti bio u ulozi vojnog policajca, odnosno stražara u predmetnim logorima.

Osvrnuvši se na iskaze svjedoka odbrane, Tužilac je istakao da se istim ne može pokloniti vjera, pogotovo ako se ima u vidu da su ovi svjedoci uglavnom rodbina i prijatelji optuženog koji su mu svojim svjedočenjem pokušali pomoći, neuvjerljivo i neodređeno govoreći gdje i kada su ga u kritično vrijeme vidali.

I tezu odbrane, a koja je odbrana alibijem, da optuženi uslijed povrede ruke nije bio niti mogao biti na kritičnom mjestu i u kritično vrijeme, Tužilaštvo takođe smatra nedokazanom. Da je povreda optuženog ambulantno sanirana i obrađena, te da ga nije spriječila u obavljanju stražarskih aktivnosti, ali i maltretiranju zarobljenika, potvrđuje dr. Ćazim Kraljušić, ali i medicinska dokumentacija za optuženog.

I na kraju, smatrajući da je Tužiteljstvo BiH van svake razumne sumnje dokazalo da je optuženi Ivica Vrdoljak u vrijeme oružanog sukoba između HVO i Vojske Republike Srpske, kršeći pravila međunarodnog prava, počinio krivično djelo na način, u vrijeme i na mjestu kako je to navedeno u činjeničnom opisu optužnice, Tužilac je predložio da vijeće donese presudu kojom će optuženog oglasiti krivim i kazniti ga kaznom koja će biti adekvatna težini djela i nastupjelim posljedicama.

b) Odbrane

U svom završnom izlaganju, branilac optuženog je istakao da Tužilaštvo nije van svake razumne sumnje dokazalo postojanje krivične odgovornosti njegovog branjenika za predmetno krivično djelo, te da se na iskazima saslušanih svjedoka optužbe, ne može zasnivati sudska odluka.

Analizirajući iskaze pojedinih svjedoka, branilac ističe da su isti kontradiktorni sami sebi, ali i drugim dokazima, kako u pogledu mjesta izvršenja, tako i u pogledu identiteta i svojstva izvršioca. Neki od svjedoka tvrde daje optuženi bio u predmetnim logorima stražar i da je bio pripadnik vojne policije, dok drugi tvrde da su stražarske aktivnosti u ovim logorima obavljala lica koja su bila obični vojnici.

Nesaglasni su iskazi svjedoka i u pogledu dužine vremena koje su proveli u logorima, kao i u pogledu fizičkog opisa optuženog, a posebno da li je imao i koju ruku povrijeđenu, da li je nosio gips ili samo zavoj i na kojem dijelu ruke.

Iskazi svjedoka nisu saglasni ni po pitanju da li je optuženi bio cijelo vrijeme njihovog boravka u logorima, ili je samo povremeno dolazio, dok svjedok Aničić Cvijo koji je optuženog poznao od ranije, tvrdi da ga je samo jednom vidio kada mu je preko žice prebacio ćebe da se pokrije.

S obzirom na gore navedene protivrječnosti, branilac iskaze svjedoka optužbe smatra apsolutno nepouzdanim i nepodobnim da bi se na njima temeljila sudska odluka. Branilac ističe i da su prilikom identifikacije, odnosno prepoznavanja optuženog od strane svjedoka, potpuno ignorisane, pa čak i prekršene odredbe ZKP

BiH od strane policijskih organa, pa se ni na tako pribavljenim dokazima ne može zasnivati sudska odluka. Tačno je da je optuženi bio pripadnik 103. brigade HVO, ali brigadne policije, čiji je zadatak bio da djeluje na području brigade, dok su posebne postrojbe vojne policije osiguravale zarobljenike.

Branilac smatra da je odbrana tokom postupka uspjela dokazati alibi optuženom, i da iz izvedenih dokaza, kako subjektivnih, tako i materijalnih, na nedvosmislen način proizilazi daje optuženi 10. juna 1992. godine ranjen i da se u kritično vrijeme nalazio na teritoriji Republike Hrvatske.

S obzirom na sve naprijed navedeno, branilac smatra da Tužilaštvo u konkretnom slučaju nije predočilo dovoljno dokaza da je optuženi počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret, te da Sud, uslijed nedostatka dokaza, donese presudu kojom se optužba odbija.

5. Primjenjivo pravo

Član 3. KZ BiH reguliše načelo zakonitosti, to jest, da se krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju samo zakonom, te da nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna. Uz to, član 4. Krivičnog zakona BiH reguliše da se na počinioca krivičnog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela; ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primijenice se zakon koji je blaži za počinioca.

Član 7. stav 1. Evropske konvencije takođe propisuje načelo zakonitosti. U skladu sa članom 2.2. Ustava BiH, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava ima prioritet nad svim zakonima BiH. Nadalje, ova odredba Evropske konvencije propisuje opšte načelo kojim se zabranjuje izricanje kazne teže od one koja je bila propisana u vrijeme počinjenja krivičnog djela, ali ne propisuje primjenu najblažeg zakona.

Član 4a. KZ BiH propisuje da član 3. i član 4. KZ BiH ne sprječavaju suđenje i kažnjavanje nekog lica za činjenje ili nečinjenje koje se u vrijeme počinjenja "smatralo krivičnim djelom u skladu sa opšlim principima međunarodnog prava."

Član 7. stav 2. Evropske konvencije propisuje isti izuzetak propisujući da stav 1. istog člana "...neće uticati na suđenje i kažnjavanje nekog lica za činjenje ili nečinjenje koje se u vrijeme počinjenja smatralo krivičnim djelom u skladu sa opštim pravnim načelima koja priznaju civilizovani narodi." (Vidi takođe član 15. stav 1. i 2. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima sadrži slične odredbe. Država Bosna i Hercegovina je, kao nasljednik Jugoslavije, ratifikovala ovaj Pakt.

Ovim se daje mogućnost da se u opisanim okolnostima odstupa od načela iz člana 3. i 4. KZ BiH (i člana 7. stav 1. Evropske konvencije) i od primjene krivičnog zakona koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja krivičnog djela i primjene blažeg zakona u postupcima koji predstavljaju krivična djela prema međunarodnom pravu.

Sud ističe da krivično djelo za koje je optuženi proglašen krivim predstavlja krivično djelo prema međunarodnom običajnom pravu i stoga potpada pod opšte principe međunarodnog prava" propisane Članom 4a. Zakona o izmjenama i dopunama KZ BiH, i „opšta pravna načela koja priznaju civilizovani narodi" propisana stavom 2. Člana 7. Evropske konvencije, te stoga KZ BiH može biti primijenjen u ovom slučaju na osnovu ovih odredaba.

Nadalje, činjenica da se krivičnopravne radnje nabrojane u članu 173. KZ BiH mogu pronaći i u zakonu koji je bio na snazi u relevantnom vremenskom periodu - u vrijeme izvršenja djela, i to u članu 142 KZ SFRJ, znači da su ta krivična djela bila kažnjiva i po tada važećem krivičnom zakonu, što takođe doprinosi zaključku Suda u vezi sa načelom zakonitosti.

Konačno, primjena KZ BiH je dodatno opravdana činjenicom da je zapriječena kazna u svakom slučaju blaža nego smrtna kazna koja je bila na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela čime se zadovoljava načelo vezano za vremensko važenje krivičnog zakona, tj. primjena zakona blažeg za učinitelja.

Gore navedeno je u skladu sa stavom koji je zauzeo Odjel I Apelacionog odjeljenja Suda BiH u svojoj presudi protiv Abduladhima Maktoufa broj KPŽ 32/05 od 4.4.2006. godine i presudi protiv Dragoja Paunovića broj KPŽ 05/16 od 27.10.2006. godine. Ustavni sud Bosne i Hercegovine je razmatrao ovo pitanje u žalbi A. Maktoufa (AP 1785/06) i u svojoj odluci od 30.3.2007. godine navodi: „68. U praksi, ni u jednoj državi bivše Jugoslavije u zakonodavstvu nije postojala mogućnost izricanja doživotnog zatvora niti dugotrajnih zatvorskih kazni, a što je Međunarodni krivični sud za zločine na području bivše Jugoslavije često činio (predmet Krstić, Galić, itd.). Istovremeno, koncept KZ SFRJ je bio takav da nije predviđao postojanje dugotrajnog niti doživotnog zatvora nego je za najteža krivična djela propisivao smrtnu kaznu, a za lakše oblike maksimalne zatvorske kazne do 15 godina zatvora. Dakle, jasno je da se ne može odvojiti jedna sankcija od cjelokupnosti cilja koji se želio postići kaznenom politikom u vrijeme važenja tog zakona." „69. U vezi s tim, Ustavni sud smatra da nije moguće jednostavno „odstraniti" sankciju i primijeniti druge, blaže sankcije i time praktično ostaviti neadekvatno sankcionirana najteža krivična djela."

Vijeće je mišljenja da je princip obavezne primjene blažeg zakona isključen kada se radi o suđenjima za krivična djela za koja je u vrijeme počinjenja bilo apsolutno predvidljivo i opšte poznato da su u suprotnosti sa opštim pravilima međunarodnog prava. U ovom konkretnom slučaju, smatra se utvrđenim daje optuženi morao znati da tokom ratnog stanja primjena međunarodnih pravila ima prioritet i da kršenje međunarodno zaštićenih vrijednosti povlači teške posljedice. Ukoliko se analizira odredba člana 173. KZ BiH, očigledno je da je jasno rečeno da biće ovog krivičnog djela uključuje, između ostalog, elemente kršenja međunarodnih pravila. To ovu grupu krivičnih djela čini posebnim, pošto nije dovoljno samo počinuti takva krivična djela nekom fizičkom radnjom, nego je nepohodno postojanje svijesti da se tim počinjenjem krše međunarodna pravila i pretpostavka da optuženi mora biti svjestan da je period rata ili sukoba ili neprijateljstava posebno osjetljiv i posebno zaštićen opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, te, kao takvo, to krivično djela poprima još veći značaj, a njegovo počinjenje povlači još teže posljedice nego što bi to bio slučaj sa krivičnim djelom počinjenim u nekom drugom periodu.

Takođe, u vrijeme kada su počinjena krivična djela, Bosna i Hercegovina je kao nasljednica države SFRJ bila strana potpisnica svih relevantnih međunarodnih konvencija o ljudskim pravima i međunarodnom humanitarnom, odnosno krivičnom pravu.¹

Isto tako, običajni status krivične odgovornosti za ratni zločin protiv civila i pojedinačne odgovornosti za ratne zločine počinjene 1992. godine potvrđen je i od strane Generalnog sekretara UN-a², Komisije za međunarodno pravo³, kao i jurisprudencijom MKSJ i

Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSR)⁴. Ove institucije su utvrdile da krivična odgovornost za ratni zločin protiv civilnog stanovništva predstavlja imperativni standard međunarodnog prava odnosno *ius cogens*⁵. Zbog toga se čini neospornim da su ratni zločini protiv civilnog stanovništva 1992. godine predstavljali dio međunarodnog običajnog prava. Ovaj zaključak potvrdila je i Studija o običajnom međunarodnom humanitarnom pravu⁶ sačinjena od strane Međunarodnog komiteta Crvenog krsta. Prema toj Studiji „teške povrede međunarodnog humanitarnog prava predstavljaju ratne zločine" (pravilo 156), „pojedinci su krivično odgovorni za ratne zločine koje počine" (pravilo 151) i „Države moraju istraživati ratne zločine navodno počinjene od strane svojih državljana ili oružanih snaga, odnosno na vlastitoj teritoriji, te ako je potrebno, krivično goniti osumnjičene. Takođe moraju istraživati i druge ratne zločine iz svoje nadležnosti, i ako je potrebno, krivično goniti osumnjičene" (pravilo 158).

Prema principu univerzalne nadležnosti, običajno međunarodno humanitarno pravo obavezuje svaku državu u svijetu, bez obzira da li je ratifikovala odgovarajuće međunarodne pravne instrumente. Tako je svaka država obavezna da krivično goni ili izruči (aut dedere aut iudicare) sve osobe za koje se sumnja da su izvršile povredu običajnog međunarodnog humanitarnog prava.

¹ Ovo posebno uključuje: Konvenciju o genocidu (1948.g.): Ženevske konvencije (1949.) i njihove dodatne protokole (1977.g.); Konvenciju o ropstvu izmijenjenu 1956.g.; Konvenciju o rasnoj diskriminaciji (1966.g.); Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966.g.); Konvenciju o neprimjenjivosti zastare ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti (1968.g.); Konvenciju o aparthejdu (1973.g.); Konvenciju o eliminaciji svih vrsta diskriminacije protiv žena (1979.g.). UN Konvenciju o torturi (1984.g.)

² Izvještaj Generalnog sekretara UN u skladu sa stavom 2. Rezolucije 808 Vijeća sigurnosti od 03.5.1993. godine, dijelovi 34-35 i 47-48.

³ Komisija za međunarodno pravo, Komentar Nacrta Zakona o zločinima protiv mira i sigurnosti čovječanstva (1996. godine).

⁴ MKSJ, Žalbena vijeće predmet Tadić, Odluka o prijedlogu odbrane za interlokutornu žalbu u pogledu nadležnosti, 02.10.1995. godine, stav 151.; MKSJ, Pretresno vijeće, presuda u predmetu Tadić od 07.5.1997. godine; stavovi 618-623;

⁵ Komisija za međunarodno pravo, Komentar Nacrta odredbi o odgovornosti države za radnje nezakonite prema međunarodnom pravu (2001.g.) član 26.

⁶ Jean Marie Henchaerts i Luise Doswald-Beck; Običajno međunarodno humanitarno pravo; MKCK, Cambridge University Press, 2005. str. 568 i dalje.

Principi međunarodnog prava priznatog Rezolucijom 95 (I) Generalne skupštine UN (1946.g.) kao i od strane Komisije za međunarodno pravo (1950.g.) odnose se na „Nimberšku povelju i presude Suda“, te stoga i na ratne zločine općenito. „Principi međunarodnog prava priznati Poveljom Njrnberškog suda i presudama Suda“, usvojeni od strane Komisije za međunarodno pravo 1950. godine i dostavljeni Generalnoj Skupštini propisuju u principu br. 1: „Svako ko počinu neko djelo koje po međunarodnom pravu predstavlja zločin smatraće se odgovornim, te stoga podliježe kažnjavanju“. Princip 11 takođe propisuje: "Činjenica da se domaćim zakonom ne izriče kazna za djelo koje prema međunarodnom pravu predstavlja zločin ne oslobađa odgovornosti osobu koja je djelo počinila prema međunarodnom pravu." Komisija za međunarodno pravo. Komentar Nacrta Zakona o zločinima protiv mira i sigurnosti čovječanstva (1996.g.)

Zbog toga krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva treba u svakom slučaju svrstati u „opšte principe međunarodnog prava“ iz člana 3. i 4. (a) KZ BiH. Zato je, bez obzira na to da li se posmatra sa aspekta međunarodnog običajnog prava, međunarodnog ugovornog prava ili „principa međunarodnog prava“, nesporno da su ratni zločini protiv civilnog stanovništva predstavljali krivična djela u kritičnom periodu, odnosno da je načelo zakonitosti bilo zadovoljeno i u smislu nullum crimen sine lege i nulla poena sine lege.

6. Nalazi suda

a) Opća razmatranja u pogledu ucjene dokaza

Sud je cijenio dokaze u ovom predmetu u skladu sa važećim procesnim zakonom tj. Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine. Sud je na optuženog primijenio pretpostavku nevinosti iz člana 3. ZKP BiH koja utjelovljuje osnovni zakonski princip tako da Tužilaštvo snosi teret dokazivanja krivice optuženog, pri čemu ona mora biti dokazana van razumne sumnje.

Prilikom ocjene iskaza svjedoka koji su svjedočili pred sudom, Sud je u obzir uzeo njihovo držanje, vladanje i karakter u mjeri u kojoj je to bilo moguće. U pogledu svih svjedoka, Sud je takođe u obzir uzeo vjerovatnoću, dosljednost i druge dokaze, te okolnosti predmeta. Nadalje, Sud je tokom cijelog postupka bio svjestan činjenice da kredibilitet svjedoka zavisi od njihovog poznavanja Činjenica o kojima su svjedočili, njihovog integriteta, iskrenosti i činjenice da su se obavezali da će govoriti istinu u smislu zakletve koju su dali.

Nije dovoljno samo daje iskaz svjedoka dat iskreno. Pravo pitanje u pogledu iskaza kojim se vrši prepoznavanje nije da li je laj iskaz dat iskreno, nego takođe i da li je pouzdan. Sud je tokom cijelog postupka bilo svjesno da je u iskazima o činjenicama koje su se dogodile ponekad (puno) godina prije davanja iskaza, prisutna nesigurnost usljed nestalnosti ljudske percepcije traumatičnih događaja i sjećanja na njih.

U pogledu dokaza iz druge ruke, Sud ističe da se u praksi Suda prilično ustalio stav prema kojem su dokazi iz druge ruke prihvatljivi. Pored toga, u smislu člana 15. ZKP BiH, Sud je slobodan u ocjeni dokaza. Stav koji je Sud zauzeo je bio taj da Sud mora biti uvjeren da su ti iskazi pouzdani u smislu da su dobrovoljno dati, istiniti i

pouzdati. Nadalje, dokazna vrijednost iskaza iz druge ruke zavisi od konteksta i karaktera predmetnog iskaza i/ili od toga da li je taj iskaz potkrijepljen i drugim dokazima.

Sud smatra da posredni dokazi predstavljaju dokaze o činjenicama o događaju ili krivičnom djelu iz kojih logično proizilazi predmetna činjenica. Takvi dokazi uzeli pojedinačno mogu biti sami po sebi nedovoljni za utvrđivanje neke činjenice, ali ukoliko se sagledaju u svojoj ukupnosti njihov kolektivni i kumulativni karakter može biti razotkrivajući i ponekad i presudan.

Materijalni dokazi izvedeni tokom glavnog pretresa nisu bili obimni, a imajući u vidu njihov karakter posrednih tj. potkrijepljujućih dokaza, odnosno činjenicu da se uglavnom radi o dokazima objektivne prirode kojima se potvrđuju određena stanja, npr. zadobivene povrede, članstvo u vojsci, ranija osudi vanost - što su javne isprave, te činjenicu da odbrana nije osporavala ove "potvrde", Sud na ovom mjestu neće posebno obrazlagati način ocjene i upotrebu ovih dokaza, jer će njihova primjena biti izričito navedena u kontekstu završne ocjene odlučujućih dokaza vezanih za inkriminaciju optuženog.

b) Opća obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

U skladu sa optužnicom Tužilaštva, optuženi se, tereti za počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačke c) KZ BiH, koji glasi:

"Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi ili učini koje od ovih djela:

c) ubijanja, namjerno nanošenje osobi snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenje), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge znanstvene eksperimente, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije, nanošenje velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja;

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Opšti elementi krivičnog djela zločin protiv civilnog stanovništva, koji trebaju biti dokazani od strane Tužilaštva, proizilaze iz njegove pravne definicije:

- i. Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava;
- ii. Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;
- iii. Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom;
- iv. Počinilac mora narediti ili počiniti djelo.

- i. Djelo počinioca mora biti počinjeno u suprotnosti sa međunarodnim pravom.

Optužnica tereti optuženog Vrdoljak Ivicu za zločine protiv civilnog stanovništva iz člana 173. KZ BiH, naime, da je u inkriminisanom periodu postupao suprotno članu 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata iz 1949. godine (u daljem tekstu: Ženevska konvencija).

Član 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije glasi:

"U slučaju oružanog sukoba koji nema karakter međunarodnog sukoba i koji izbije na teritoriji jedne od Visokih strana ugovornica, svaka od strana u sukobu biće dužna da primjenjuje bar sljedeće odredbe:

1) Prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu usljed bolesti, rane, lišenja slobode, ili iz bilo kojeg drugog uzroka, postupaće se, u svakoj prilici, čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjedenju, polu, rođenju ili imovnom stanju, ili bilo kome drugom sličnom mjerilu.

U tom cilju, zabranjeni su i u buduće se zabranjuju, u svakom mjestu, prema gore navedenim licima, između ostalih i sljedeći postupci:

a) povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistva, osakaćenja, svireposti i mučenja:

c) povreda ličnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci:

Član 2. tačka b) Dopunskog protokola uz ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I) propisuje: „pod izrazom „pravila međunarodnog prava koja se primjenjuju u oružanim sukobima" podrazumijevaju se pravila sadržana u međunarodnim sporazumima u kojima učestvuju strane u sukobu, kao i principi i pravila međunarodnog prava koja su opće priznala;"

Zajednički član 3. Ženevske konvencije iz 1949. godine, generalno se smatra odredbom običajnog prava i obavezujući je za sve strane u sukobu, bilo unutrašnjem ili međunarodnom, te je ista odredba bila važeća u vrijeme i na mjestu događaja za koje se optuženi tereti.

Kod tumačenja ove odredbe, jasno je da nije neophodno da počinitelj zna za ili da namjerava da krši međunarodne norme, već je dovoljno da je samo počinjenje suprotno pravilima međunarodnog prava.

Da bi se utvrdilo kršenje pravila međunarodnog prava, neophodno je da se utvrdi protiv koga je počinjenje bilo usmjereno, odnosno da li je djelo bilo usmjereno protiv posebne kategorije stanovništva zaštićene članom 3. stav 1. Ženevske konvencije. Prema definiciji pojma zaštićene kategorije sadržanoj u članu 3. stav 1. Ženevske konvencije, civili su lica koja ne učestvuju u neprijateljstvima, podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i/ili lica onesposobljena za borbu⁷.

⁷ Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, predmet broj IT-02-60-T, presuda 17.01.2005. godine, stav 544.

Osim toga, Dopunski protokol I uz Ženevske konvencije definiše civile u negaciji, navodeći da su civili lica koja nisu pripadnici oružanih snaga⁸:

Član 43. stav 1. Protokola I, predviđa da⁹:

“oružane snage strane u sukobu se sastoje od svih organiziranih oružanih snaga, grupa i jedinica, stavljenih pod komandu koja je odgovorna toj strani za rukovođenje svojim potčinjenima čak i kada je ta strana zastupljena vladom ili nekom vlašću koju protivnička strana ne priznaje. Ove oružane snage podliježu internom sistemu discipline koji osigurava, između ostalog, poštovanje pravila međunarodnog prava koja se primjenjuju u oružanim sukobima.”

Prema tome, izuzev pripadnika oružanih snaga, svaka osoba prisutna na teritoriji jeste civil¹⁰. Član 50. Protokola I dalje smatra da civilno stanovništvo Čine sve osobe koje su civili i da prisustvo među tim civilnim stanovništvom osoba koje nisu obuhvaćene definicijom civila ne lišava stanovništvo njegovog civilnog karaktera. Član 50., također navodi da će se, u slučaju sumnje, osoba smatrati za civila.

Prema tome, imajući u vidu definiciju pojma "civil", koja eksplicitno navodi da su civili sve osobe koje ne učestvuju u neprijateljstvima i koje nisu pripadnici oružanih snaga, jasno je da su sve osobe oštećene nedopuštenim ponašanjem optuženog opisanom u tačkama 1, 2 izreke, bile civili. Prema tome, mogućnost učestvovanja u borbi je isključena. Niko od ovih osoba nije imao oružje, pa ni oni za koje su pojedini svjedoci, kako optužbe tako i odbrane, istakli da su prije kritičnog događaja bili u sastavu naoružane skupine, ali koji svjedoci su bili jasni u svojim tvrdnjama da u vrijeme lišenja slobode nisu imali naoružanje. Oni nisu bili u mogućnosti da se bore, a djelo za koje se optuženi tereti je bilo usmjereno protiv civila Čija nacionalnost je različita od nacionalnosti vojne snage koja je kontrolisala teritoriju na kojoj su civili živjeli. Ova kategorija civila je posebno zaštićena međunarodnim pravom. Povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, su posebno zabranjene prema ovoj kategoriji. Stoga je očigledno da su krivične radnje navedene u optužnici, a koje je, kako će u daljem tekstu biti obrazloženo, optuženi počinio, bile u suprotnosti sa pravilima međunarodnog prava, naime Članom 3. stav 1. tačka a) i c) Ženevske konvencije.

ii. Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije.

⁸ J.Pictet i drugi, Komentar, Dopunski protokol uz ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I), 08.6.1977. godine, str. 610.

⁹ Pored ukazivanja čl. 43 Dopunskog protokola I, član 50. („Definicije civila i civilnog stanovništva“) istog protokola takođe eksplicitno upućuje na član 4(A) Treće Ženevske konvencije u pogledu onih koji su obuhvaćeni definicijom oružanih snaga. Komentar člana 50. Dopunskog protokola I, međutim, ukazuje da član 43. Dopunskog protokola I sadrži novu definiciju koja obuhvata odredbe člana 4(a) Treće ženevske konvencije: vidi supra bilješku 4, str. 611.

¹⁰ Vidi supra bilješku 4, str. 611.

Član 173. KZ BiH predviđa da krivično djelo mora biti u vezi sa kršenjima pravila međunarodnog prava za vrijeme, između ostalog, oružanog sukoba. S obzirom da je vijeće utvrdilo da radnje optuženog ispunjavaju elemente kršenja pravila međunarodnog prava, naime, člana 3. stav 1. tačke a) i c) Ženevske konvencije, koja predviđa da se član primjenjuje na oružani sukob koji nema karakter međunarodnog sukoba, u tom pogledu vijeće konstatuje da su mnogi sudovi zaključili da se ovaj član primjenjuje ne samo na unutrašnje sukobe, nego i na sukobe međunarodnog karaktera¹¹. Međutim, Sud se nije bavio utvrđivanjem karaktera oružanog sukoba za koji je u ovom predmetu utvrđeno da se desio u BiH u vrijeme relevantno za optužnicu, jer član 173. KZ BiH ne zahtijeva da karakter oružanog sukoba, unutrašnjeg ili međunarodnog, bude utvrđen.

Oružani sukob postoji kada god postoji pribjegavanje oružanoj sili između država ili je to produženo oružano nasilje između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa ili između takvih grupa unutar jedne države. U smislu zajedničkog člana 3. priroda ovog oružanog sukoba nije relevantna. Naime, nije bitno da li se ozbiljno kršenje desilo u kontekstu međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba, ukoliko su slijedeći uslovi ispunjeni: povreda mora predstavljati kršenje odredbi međunarodnog humanitarnog prava; odredba mora biti običajne prirode ili ako pripada ugovornom pravu, traženi uslovi moraju biti ispunjeni; povreda mora biti ozbiljna, odnosno mora predstavljati kršenje odredbe koja štiti bitne vrijednosti a kršenje mora obuhvatati teške posljedice za žrtvu, te povreda odredbi mora obuhvatati individualnu odgovornost lica koje krši odredbu.

Pored saglasnosti stranaka o činjenici postojanja oružanog sukoba, važno je istaći i da iz materijalnih dokaza izvedenih od strane Tužilaštva, proizilazi da je postojao oružani sukob u inkriminisanom periodu, i da se sukob desio i na Široj teritoriji Dervente.

Važno je takode spomenuti i da je u postupcima pred MKSJ više odbrana (neuspješno) poricalo postojanje oružanog sukoba u odnosu na konkretni zločin za koji je i optuženi bio optužen, tvrdeći da je do zločina došlo izvan oružanog sukoba (slučajevi Kunarac, Blaškić. Tadić,...). Međutim, "(n)ije potrebno dokazati da se sukob odvijao na svakom metru područja okvirno obuhvaćenog sukobom" "Zločini moraju biti povezani s oružanim sukobom, svojom prirodom ili svojim posljedicama, da bi ih se moglo tretirati kao rame zločine. Međutim, da bi moglo biti tretirano kao ratni zločin, pojedinačno djelo ne mora vremenski i prostorno koincidirati s efektivnim sukobom, te može biti počinjeno izvan neposredne borbe (predmeti Vasiljević i Rutagandd). Sam zločin nije nužno „vojne“ prirode i ne mora nužno biti dio politike ili službeno poticane prakse, plana i si. Smatra se da oružani sukob postoji "svuda gdje se pribjeglo oružanoj sili između država ili produženom oružanom nasilju između vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili pak između takvih grupa unutar jedne države."

Područje na kojem se konkretno odvijaju borbe ne poklapa se nužno sa geografskom zonom na koju se primjenjuje ratno pravo. Ono se primjenjuje na čitavoj

¹¹ Tužilac protiv Delalilica i drugih, predmet broj IT-96-21-A, presuda 20.02.2001. godine, stavovi 140-152, posebno stav 147. Vidi takođe Tužilac protiv Hadžihasanovića i drugih, predmet broj IT-01-47-AR72, Odluku po interkularnoj žalbi kojom se osporava nadležnost s obzirom da komandnu odgovornost, 16.7.2003. godine, stav 13.

teritoriji zaraćenih država, odnosno, u slučaju internih oružanih sukoba, na čitavoj teritoriji pod kontrolom jedne od strana, nezavisno od toga da li se na tom mjestu stvarno vode borbe, sve do zaključenja mira ili, u slučaju unutrašnjih sukoba, sve dok se ne pronađe mirno rješenje. Dakle, kršenja zakona i običaja ratovanja mogu se počinuti u vrijeme i na mjestu gdje se ne vode nikakve borbe. Naime, između djela optuženog i oružanog sukoba može postojati tijesna veza, čak i ako zločini nisu počinjeni u vrijeme aktualnih borbi ili na samom mjestu njihovog odvijanja. Da bi taj uslov bio zadovoljen, dovoljno je, na primjer, da su zločini u tijesnoj vezi sa neprijateljstvima koja su se odvijala na drugim dijelovima teritorije pod kontrolom strana u sukobu.

Ono po čemu se u krajnjoj konsekvenci ratni zločin razlikuje od običnog krivičnog djela koje podliježe nacionalnom zakonodavstvu jeste to da su ratni zločini određeni kontekstom u kojem su počinjeni - oružanim sukobom - ili pak o njemu ovise. Ratni zločin nije nužno neko planirano djelo niti plod neke politike. Ne traži se uzročno-posljedična veza između oružanog sukoba i počinjenja zločina, ali se u najmanju ruku traži daje postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost počinioca da počinji zločin, njegovu odluku da ga počinji, način počinjenja zločina ili cilj s kojim je počinjen. Stoga je za zaključak da su krivična djela usko povezana s oružanim sukobom dovoljno ako se utvrdi, kao što je ovdje slučaj, daje počinitelj djelovao u službi oružanog sukoba ili pod okriljem oružanog sukoba. Zaključak Suda o tom pitanju nije sporan.

Da bi utvrdilo da li je određeno djelo u dovoljnoj mjeri povezano s oružanim sukobom, Sud je, između ostalog, uzeo u obzir sljedeće faktore: Činjenicu da je počinitelj zločina borac, da žrtve nisu borci, da Žrtve pripadaju suprotstavljenoj strani, da se može smatrati daje to djelo u funkciji ostvarenja krajnjeg cilja vojnog pohoda, te da počinjenje zločina proizlazi iz službenih dužnosti počinitelja ili spada u njihov okvir.

Nesporo je da se ratno pravo često može odnositi na djela koja, doduše, nisu počinjena na mjestu gdje su vođene operacije ali su suštinski povezana sa sukobom. Ratno se pravo može primijeniti na dvije vrste krivičnih djela. Ratno pravo nužno ne zamjenjuje zakone koji su na snazi u vrijeme mira: ono im može pridodati neophodne elemente zaštite koja se mora pružiti žrtvama u vrijeme rata.

iii. Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom.

Treći uslov dopušta da se napravi razlika da se ne mogu svi zločini počinjeni u vrijeme oružanog sukoba automatski označiti kao ratni zločini. Međunarodna sudska praksa je čvrsto utvrdila da da bi se djelo označilo kao ratni zločin mora postojati dovoljan nexus sa oružanim sukobom; to jest, djela optuženog moraju biti „u tijesnoj vezi sa oružanim sukobom“¹².

Ova tijesna veza ne znači nužno da se borbe moraju zaista voditi na teritoriji gdje se djela počinjavaju. Žalbeno vijeće MKSJ u predmetu Tadić je smatralo da se:

¹² Vidi, inter alia, Tužilac protiv Kunarca, predmet broj IT-96-23 & IT-96-23/1-A, presuda, 12.6.2002. godine, stav 55, Tužilac protiv Vasiljevića, predmet broj IT-98-32-T, presuda 29.11.2002. godine, stav 24; Odluka o nadležnosti suda u predmetu Tadić, stav 70.

“međunarodno humanitarno pravo primjenjuje na cjelokupnoj teritoriji zaraćenih država ili, u slučaju unutrašnjih sukoba, na cjelokupnoj teritoriji pod kontrolom strane u sukobu, bez obzira vode li se tamo borbe ili ne, i nastavlja se primjenjivati sve do zaključenja mira, ili u slučaju unutrašnjih oružanih sukoba, sve dok se ne pronađe mirno rješenje¹³.”

Nadalje, „ne traži se zapravo uzročno-posljedična veza između oružanog sukoba i počinjenja zločina. Ali se u najmanju ruku traži davanje postojanja oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost počinioca da počinji zločin, njegovu odluku da ga počinji, način počinjenja zločina ili cilj s kojim je počinjen¹⁴”.

Kako bi se utvrdilo da li su djela zaista bila u tijesnoj vezi sa oružanim sukobom, žalbeno vijeće u predmetu Kunarac je navelo pokazatelje poput: ..činjenice da je počinilac zločina borac, da žrtva nije borac, da žrtva pripada suprotstavljenoj strani, da se može smatrati da je to djelo u funkciji ostvarenja krajnjeg cilja vojnog pohoda, te da počinjenje zločina proizlazi iz službenih dužnosti počinitelja ili spada u njihov okvir¹⁵.”

Uzimajući u obzir izvedene dokaze, sud nalazi da su djela optuženog bila u dovoljnoj mjeri povezana sa oružanim sukobom. Sud posebno uzima u obzir poziciju optuženog u vojnoj strukturi - tj. pripadnost jedinici vojne policije, njegovo prisustvo na mjestu izvršenja zločina, kao i dužinu vremenskog perioda tokom kojeg se zabranjeno postupalo prema zarobljenicima. Pored toga, obzirom na njegov rad i dužnosti, ne može biti sumnje u pogledu znanja optuženog za oružani sukob i činjenice daje on u velikoj mjeri učestvovao u njemu.

iv. Počinilac mora narediti ili počiniti djelo

Iz iskaza svjedoka optužbe, direktnih žrtava zabranjenog ponašanja optuženog, nedvojbeno proizlazi da je optuženi izvršio radnje koje predstavljaju obilježja krivičnog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, a koje radnje su imale za cilj teško lišenje osnovnih prava, kao što su pravo na slobodu i sigurnost, što je u suprotnosti sa međunarodnim pravom i što je, u skladu sa gore citiranom odredbom člana 3. stav 1. Četvrte Ženevske konvencije, nedopustivo protiv nenaoružanih osoba i onih koji ne čine dio oružanih snaga, i njima je van sumnje počinio kršenje pravila međunarodnog prava. Djela su počinjena tokom oružanog sukoba za koji je optuženi znao i u kojem je nesumnjivo učestvovao.

Obrazloženje ovakvog zaključka Suda, slijedi u daljem tekstu.

iu. Ubijanja, namjerno nanošenje osobi snažnog tjelesnog ili duševnog bola ili patnje (mučenje), nečovječno postupanje,

Odredbe o postupanju sa ratnim zarobljenicima, i civilnim i vojnom, datiraju još od Lieberovog kodeksa iz 1863. godine. Članak 56. Kodeksa propisuje da „je ne smije primijeniti nikakva kazna na ratnog zarobljenika kao javnog neprijatelja niti na

¹³ Odluka o nadležnosti suda u predmetu Tadić, stav 70.

¹⁴ Tužilac protiv Kunarac i drugih, predmet broj IT-96-23 & IT-96-23/1-A, presuda 12.6.2002. godine, stav 58.

¹⁵ Ibid stav 59.

njemu iskalili nikafeva osveta namjernim izazivanjem patnje ili sramote, okrutnim zatvaranjem ... ili nekim drugim barbarstvom¹⁶."

Članak 5. Ženevske konvencije o ratnim zarobljenicima iz 1929. godine određuje da se „na zarobljenike ne smije vršiti nikakav pritisak kako bi se dobile informacije o situaciji u njihovim oružanim snagama ili u njihovoj zemlji. Zarobljenicima koji odbiju odgovarati ne smije se prijetiti, niti se smiju vrijeđati. Ni izlagati ikakvim neprijatnostima ili neugodnostima”.¹⁷

Većina opaski koje se spominju u Ženevskim konvencijama nastaju iz samih temelja Konvencija. Oni proglašavaju načelo poštivanja ljudske личности te nepovredivost temeljnih prava svakog muškarca i žene¹⁸.

Prema Komentarima na četvrtu Konvenciju „načelo poštivanja osobe mora se shvatiti u njegovom najširem smislu: ono uključuje sva prava pojedinca odnosno prava i vrijednosti koje su neodvojive od ljudskog bića samom činjenicom njegovog postojanja i njegovih psihičkih i fizičkih sposobnosti; ono naročito uključuje pravo na tjelesni, moralni i intelektualni integritet - ključno svojstvo ljudske личности”.¹⁹

Slijedom toga, Konvencije se uglavnom fokusiraju na važnost čovječnog postupanja, čime sve što ne spada u to postupanje postaje 'nečovječno'.

Nečovječno postupanje smatra se teškom povredom prema sve četiri Ženevske konvencije²⁰. Na primjer, članak 13. treće Ženevske konvencije propisuje da se s ratnim zarobljenicima mora u svako doba postupati čovječno i da se moraju u svako doba štiti, naročito protiv svakog akta nasilja ili zastrašivanja, te protiv uvreda i javne radoznalosti. Kršenje ove odredbe smatra se teškom povredom prema članku 130. iste Konvencije. To uključuje i postupanje koje nije čovječno. Isto se ne svodi samo na napade na tjelesni integritet ili zdravlje; cilj Konvencije je naravno pružanje zaštite ratnim zarobljenicima u rukama neprijatelja kako bi se očuvalo njihovo ljudsko dostojanstvo, te spriječavanje njihovog svođenja na životinjsku razinu.²¹

Dalje odredbe u Ženevskim konvencijama obuhvaćaju Članak 17. Ženevske konvencije 111: „Nad ratnim zarobljenicima ne smije se vršiti nikakva tjelesna ili moralna tortura niti ikakva prinuda u cilju da se od njih dobiju podaci bilo koje vrste. Zarobljenicima koji odbiju odgovarati ne smije se ni prijetiti, niti se oni smiju vrijeđati niti smiju biti izlagani ikakvim neprijatnostima ili neugodnostima.” Članak 32. Ženevske konvencije IV navodi: "Visoke strane ugovornice uzajamno se odriču poduzimanja svih mjera koje su u stanju prouzrokovati tjelesne patnje ... zaštićenih osoba koja se nalaze u njihovoj vlasti. Ta zabrana obuhvata ne samo ... mučenje ... nego i sve ostale surovosti, bilo da ih čine civilni službenici ili vojne osobe".

Zbog naglaska na ono što čini Čovječno postupanje, teško je procijeniti stvarno fizičko postupanje koje se kvalificira kao nečovječno postupanje. Smatra se da samu riječ 'postupanje' treba shvatiti u njenom najširem smislu odnosno da se

¹⁶ JM. Henckaerts i L. Doswald-Beck, Običajno međunarodno humanitarno pravo, Svezak II, Praksa, par. 1011

¹⁷ Idem, par. 981.

¹⁸ J.Pictet i dr. Komentari, Ženevska konvencija o zaštiti civilnih osoba u vrijeme rata, Konvencija IV, komentari na čl. 27, str. 200.

¹⁹ Ibid

²⁰ Čl. 50. Ženevske konvencije I; čl. 51. Ženevske konvencije II; čl. 130 Ženevske konvencije III; čl. 147. Ženevske konvencije IV.

²¹ J.Pictet i dr. Komentari, Ženevska konvencija o postupanju sa ratnim zarobljenicima, Konvencija III, komentari na čl. 130.

odnosi na sve aspekte čovjekovog života.²² Na primjer, spominjanjem tjelesne ili duševne povrede u komentarima na članak 147. Ženevske konvencije IV podrazumijeva se barem neka vrsta povrede koja se može liječnički ustanoviti. Komentari na članak 27. Ženevske konvencije IV daju kao primjere „djela nasilja ili zastrašivanja koja nisu motivirana vojnim potrebama ili opravdanom željom za sigurnošću, nego sustavnim prezirom prema ljudskim vrijednostima, uključujući i izlaganje ljudi javnoj radoznalosti.“²³

Dalje naznake o tome što se smatra nečovječnim postupanjem nalazimo u komentarima na članak 13. Ženevske konvencije III, gdje se navodi da pojam prvenstveno podrazumijeva odsustvo bilo kakve tjelesne kazne, ali uključuje i pozitivnu obvezu zauzimanja za zarobljenika, njegove zaštite i pružanja pomoći u obrani, te njegove zaštite od povrede ili opasnosti.²⁴ Ova pozitivna obveza za stranu koja zarobljenika drži opet proizilazi iz obveze da se sa zatvorenicima postupa čovječno.

c) Optužbe koje se optuženom stavljaju na teret

U odnosu na tačku 1 izreke, ovaj sud je utvrdio daje optuženi Ivica Vrdoljak zvani Geza, krajem juna 1992. godine, u objektu Silos u Polju, naredio svim zatvorenicima da stoje uspravno i da ruke drže prekrížene iza vrata, a lica koja to ne bi učinila, izvodio u drugu prostoriju na spratu tog objekta, pa je tako neutvrđenog dana u junu 1992. godine izveo i Lazić Momira, Patković Ristu, Slobodana Vukičevića i Garić Radojicu, da bi ih zatim, zajedno sa drugim licima, tukao rukama, nogama obuvenim u vojničke čizme i palicama.

Dakle, da je za vrijeme rata u Bosni i Hercegovini, kršeći pravila međunarodnog humanitarnog prava, nečovječno postupao sa zatvorenicima., vršeći psihičko i fizičko zlostavljanje, nanoseći im velike fizičke i psihičke patnje, čime je počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH, a u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. sve KZ BiH.

Osnovna obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, koja se ogledaju u postojanju rata, te kršenju pravila međunarodnog prava i u sklopu takvog ponašanja, specifičnih radnji optuženog, Sud je cijenio tokom cjelokupnog dokaznog postupka, te ističe da postojanje ratnog stanja nesporno proizilazi ne samo iz Odluke Predsjedništva o proglašenju ratnog stanja ("Službeni list RBiH" broj 7/92) od 20.06.1992. godine, nego i iz iskaza saslušanih svjedoka, kako optužbe tako i odbrane, a Stoje detaljno obrazloženo pod tačkom 6.b. obrazloženja.

Nesporno je da su od kraja juna i tokom jula 1992. godine u objektu Silosa u Polju, te u skladištu robne kuće "Beograd" u Tuleku postojali logori za srpske civile, što proizilazi iz saglasnih iskaza svih svjedoka, koji iako ne mogu navesti tačne datume početka i kraja zatočenja, nedvosmisleno svjedoče o načinu lišenja slobode, te uslovima i tretmanu koji su imali u logorima.

²² Vidi gore notu 4, komentari na čl. 27.

²³ Ibid.

²⁴ Vidi gore notu 7, komentari na čl. 13.

Nesporno je i da je optuženi Vrdoljak Ivica bio pripadnik 103. Derventske brigade, što ne spori ni sam optuženi, a što potkrjepljuje i platna lista 103. Derventske brigade HVO-a, gdje se pod rednim brojem 89. nalazi ime optuženog.

Nesporno je da su zarobljenici koji su bili zatočeni i u objektu Silios i u robnoj kući "Beograd" preživili velika psihička i fizička zlostavljanja, kao i velike fizičke i psihičke patnje, koje su se ogledale u udaranju zarobljenika i rukama i nogama obuvenim u vojničke čizme, pa čak i palicama po svim dijelovima tijela, što su svi zlostavljani svjedoci u svojim iskazima detaljno opisali.

Spornim se, međutim, pokazalo, da li je upravo optuženi, na način opisan u tačkama I i 2 izreke ove presude, počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva.

Naime, odbrana optuženog je, kroz tvrdnju da su u Derventi živjele 4 osobe pod imenom Ivica Vrdoljak, nastojala dokazati da su svjedoci, posebno žrtve zabranjenih ponašanja, pogriješili u identifikaciji osobe koja ih je mučila, obzirom da mnogi od njih nisu ni poznavali optuženog Ivicu Vrdoljaka prije kritičnih zbivanja.

Sud je pažljivo procijenio dokaze sa suđenja vezane za identifikaciju, pri čemu je pokazao poseban oprez. Naime, Sud prihvata da su dokazi koji se odnose na identifikaciju inherentno neizvjesni. To je posljedica mnogih poteškoća svojstvenih procesu identifikacije, koje su posljedica ćudljivosti ljudskog opažanja i sjećanja. Činjenica da je svjedočenje nekog svjedoka iskreno nije dovoljna. Suštinsko pitanje u vezi s identifikacijom nije u tome da li je svjedočenje iskreno, već da li je pouzdano. S obzirom na burne i često traumatizirajuće okolnosti u kojima su se svjedoci nalazili, Sud je duboko svjestan mogućnosti greške prilikom kasnije identifikacije neke osobe koju svjedok ranije nije poznao, što je imao u vidu prilikom ocjene iskaza svjedoka - žrtava.

Međutim, Sud je identifikaciju optuženog kao osobe koja je izvršila opisane radnje našao nespornom, imajući u vidu saglasne izjave svih svjedoka u pogledu opisa tadašnjeg izgleda optuženog, kojeg se sjećaju kao niske, nabijene osobe, kratko ošišane i bez brade. Saglasni su svjedoci i da je optuženi u inkriminisano vrijeme imao povrijeđenu ruku, a što potvrđuje i prezentovana medicinska dokumentacija, iz koje nedvosmisleno proizlazi da je optuženi 10.6.1992. godine bio ranjen.

Svi svjedoci su saglasni da ih je u objektu "Silos" u Polju i u skladištu robne kuće "Beograd" u Tuleku, iako ga od ranije nisu poznavali, izvodilo i zajedno sa drugim licima tuklo lice koje su drugi vojnici zvali Geza, a svjedoci Patković Luka, Aničić Cvijo i Nikolić Predrag, koji optuženog poznaju od prije rata, su potvrdili da je Geza upravo optuženi Vrdoljak Ivica. Također je neophodno istaći da su pojedini svjedoci od ranije poznavali još jednog ili dvojicu Ivica Vrdoljaka, tako da su bili isključivi u tvrdnji daje baš optuženi Ivica Vrdoljak osoba koja je kritične prilike na način opisan u izreci optužnice učestvovala u njihovom zlostavljanju.

Nadalje, odbrana je tvrdila kako se optuženi u inkriminisano vrijeme uopće nije nalazio na inkriminisanom području, obzirom da je zbog navedene povrede ruke otišao na liječenje kod porodice koja je živjela u R Hrvatskoj.

Sud je nespornom prihvatio činjenicu povrede ruke, međutim, povreda je sanirana ambulantno, a kako to proizlazi iz iskaza svjedoka odbrane - doktora Ćazima Kraljušića, kao i uvidom u knjigu protokola, svjedok doktor Ćazim Kraljušić, detaljno objašnjava vrstu povrede i njene posljedice, kao i način liječenja, odnosno, pojašnjava da se takva vrsta povrede ambulantno tretira, te da je optuženi, nakon ambulantne sanacije dolazio na previjanja povrijeđene ruke. Također, svjedok je pojasnio daje tada bilo uobičajeno da se u knjigu evidencije bolesnika evidentira ukoliko se bolesnik uputi na bolničko liječenje, što u konkretnom slučaju za optuženog nije evidentirano.

Jasno je, dakle, da povreda ruke nije onemogućila optuženog u obavljanju redovnih stražarskih dužnosti, ali ni, kako je to Sud van svake razumne sumnje utvrdio, u izvršenju radnji zlostavljanja - maltretiranja zarobljenika.

Sud je takođe prihvatio mogućnost da je optuženi zaista napuštao inkriminisano područje i posjećivao porodicu u R Hrvatskoj, ali te povremene i privremene posjete ne isključuju -zaključak Suda o inkriminisanoj učešću, pogotovo što odbrana nije ponudila ni jedan materijalni dokaz iz kog bi se vidjelo daje optuženi duži vremenski period bio na bolovanju i na dužem bolničkom liječenju.

Sud je, dakle, otklonio svaku dvojbu u pogledu identifikacije optuženog Vrdoljak Ivica zvanog Geza, kao i daje optuženi, kako će to dalje biti opisano, izvršio krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva.

Na okolnosti tačke 1 izreke, svjedočili su direktne žrtve zabranjenog ponašanja optuženog: Lazić Momir, Garić Radojica, a posredno i drugi zarobljenici i to: Topalović Svetislav, Radojković Bogdan, Nikolić Predrag, Ančić Cvijo i Miodanić Borislav.

Kazujući o početku ratnih zbivanja, odnosno, kako je dana 26.04.1992.godine, oko 30 muškaraca, njegovih sunarodnjaka - komisija iz naselja Ćardak u Derventi uhapšeno i odvedeno u Dom vojske, a potom i u neki hangar, svjedok Lazić Momir se dobro sjeća da je zarobljena grupa, krajem juna 1992.godine sprovedena u Silos.

U Silosu su bili zarobljeni i muškarci iz Poljara i Rabiča, ali se posebno sjeća svojih komšija Garić Radojice, Patković Riste i Slobodana Vukičevića, koji su uskoro po dolasku u Silos, zajedno s njim bili "odabrani" za zlostavljanje. Dobro se sjeća jedne prilike kada usljed udaraca koje je pretrpio, a koje su mu nanosili i nogama, i šakama i palicama, ruke nije mogao držati iznad vrata, Sto je bio samo "dodatni" povod za dalje maltretiranje. Zatim je, od siline novih udaraca, u kojima su prednjačili Fric i Geza, izgubio svijest, nakon čega su ga ovi vojnici polili vodom i nastavili zlostavljati. U tim momentima, sjeća se svjedok, iz susjedne prostorije čuli su se jauci Garić Radojice, koji je takođe, a u šta će se svjedok kasnije i sam uvjeriti, bio žrtvom zlostavljanja.

Iako se ne sjeća imena svih vinovnika navedenih radnji, svjedok je uvjerljiv u kazivanju da su njega, i ostale navedene zarobljenike, zlostavljali, između ostalih i: Fric, Almas i Geza. Ove vojnike svjedok nije poznao po punim i pravim imenima, ali, govoreći o optuženom, svjedok se sjeća vojnika nižeg rasta, kratko ošišanog i sa zavijenom desnom rukom, za kojeg je kasnije saznao da se zove Ivica Vrdoljak i da je

kum od Luke Patkovića, takođe jednog od zarobljenika. Ovog vojnika, svjedok je imao priliku viđati i u daljem toku svog zatočenja, kada je taj isti vojnik ponovo zlostavljao.

Isti početak i put stradanja prošao je i svjedok - oštećeni Garić Radojica, takođe iz naselja Čardak, čiji su stanovnici, kako je to dokazni postupak pokazao, imali poseban tretman u zlostavljanju.

U potpunosti saglasan sa iskazom svjedoka Lazić Momira, ističući kako se takođe sjeća jedne prilike kada je zajedno sa još trojicom Čardaklija i to - svjedokom Lazićem, te Slobodanom Vukičevićem i Patković Ristom (koji je tada imao oko 60 godina) bio naročito zlostavljan, svjedok se jasno sjeća optuženog Ivica Vrdoljaka - jednog od trojice za koje je znao da žive u Derventi.

Bio je to mlad čovjek - oko 25 godina, nižeg rasta (svjedoku do ramene, kako je i pokazao u sudnici), sa zavijenom rukom. Ipak, dobro se sjeća, zatvorenike je udarao i tom zavijenom rukom. Udarao ih je i bejzbol palicama.

Drugu dvojicu Vrdoljak Ivica, svjedok nije viđao tokom svog zarobljeništva.

Jedan je bio njegov komšija i koliko zna, on živi u Njemačkoj ili Austriji, a za drugog ne zna ništa.

Sam optuženi se, ističe svjedok, predstavio već prilikom prvog kontakta zarobljenicima.

O zarobljeništvu i zlostavljanju koje su zarobljenici imali u Silosu, ali i identitetu optuženog, svjedoči i svjedok Topalović Svetislav. Ivicu Vrdoljaka zvanog Geza, ovaj svjedok je prvi put vidio i upoznao u Silosu. Upoznao gaje kao jednog od vojnika koji je na razne načine zlostavljao zarobljenike.

Tako svjedok u svom iskazu navodi da je optuženi zajedno sa još trojicom uniformisanih lica, tačnije Hamzić, Fric, Sklić i optuženi da su ga udarali i rukama i nogama po svim dijelovima tijela.

Iako tokom glavnog pretresa, ovaj svjedok nije mogao prepoznati optuženog kao osobu koje se sjeća pod imenom Ivica Vrdoljak zvanu Geza, pojašnjavajući to protekom vremena, međutim njegov opis optuženog, kao osobe srednjeg rasta, smeđe kose i zavijene ruke, u potpunosti se slaže sa opisom koji su dali i drugi svjedoci.

Svjedok Topalović je lično poznao trojicu Vrdoljak Ivica, i siguran je da niti jedan od njih nije bio vojnik koji je zlostavljao zarobljenike, što dodatno potkrjepljuje zaključak Suda o inkriminisanom učešću optuženog Vrdoljak Ivica zvanog Geza.

Nespornost zaključka Suda o identitetu optuženog proizlazi i iz iskaza svjedoka Radojković Bogdana, takođe jednog od zarobljenika, koji se dobro sjeća daje u logor Silos dolazio sin Joze Vrdoljaka - Ivica Vrdoljak zvanu Geza. Poznanstvo sa ocem optuženog rezultat je profesije svjedoka, koji je kao policajac bio zadužen i za rejon stanovanja porodice Joze Vrdoljaka i često svraćao Jozinoj kući.

Iako zbog velike razlike u godinama (svjedok je 1934. a optuženi 1968.godište) svjedok nije dobro poznao optuženog, jasno se sjeća njegovog izgleda (oniži i dobro građen), zavijene ruke ali i ponašanja - Jozinog sina.

Sjeća se posebnog tretmana koji su imali zarobljenici iz naselja Čardak, a svjedočio je i o zlostavljanju oštećenog Patković Riste.

Naročito se sjeća zlostavljanja koje su vršili Hamzić Nihad zvani Fric i Geza, tako što bi zarobljenicima naredili da drže ruke iznad glave, potom da kleknu, nakon čega su bili izloženi udarcima i vrijeđanjima.

Identitet optuženog te njegovo prisustvo u Silosu potvrđuju i svjedoci Nikolić Predrag, Ančić Cvijo i Miodanić Borislav.

Nikolić Predrag, jedan od zarobljenika u Silosu, takode se sjeća kako je njegov prijeratni poznanik Geza- Ivica Vrdoljak učestvovao u izvođenju mnogih Čardaklija, ali nije vidio da je nekoga od njih i tukao.

Posebno se sjeća prilike kada je, napadnut od nepoznatog vojnika HVO-a, bio spašen upravo od optuženog, koji je tom vojniku rekao kako Predraga poznaje i da ga ne dira. Sjeća se da je Geza tih dana imao zavijenu, čini mu se, desnu ruku.

Svjedok Aničić Cvijo, prijeratni inspektor u Policijskoj stanici Derventa, takođe je bio zarobljenik u Silosu. Ovaj svjedok, kako u svom iskazu navodi, nije bio maltretiran, niti je vidio maltretiranja drugih zarobljenika, ali je vidio njihova lica i tijela kada su se vraćali u halu u kojoj su svi bili smješteni. Bili su, izričit je svjedok, "ispregijani".

Sjeća se i optuženog, kojeg je kao inspektor ispitivao tokom krivičnog postupka gdje je optuženi bio osumnjičen za krivično djelo razbojništva. Siguran je daje to bio Geza – Ivica Vrdoljak.

Jedne prilike se optuženi obratio svjedoku sa „inspektore, sjećaš li se ti mene" i svjedok je tada prepoznao Gezu. Geza mu je preko žice prebacio cebe, kako bi se svjedok mogao pokriti. Geze se sjeća kao mlađeg čovjeka nižeg rasta, koji je tada imao zamotanu ruku.

I svjedok Miodanić Borislav je bio jedan od Čardaklija zarobljenih u Silosu, i dobro se sjeća tortura kojima su posebno oni bili izloženi. Sjeća se i Patković Luke, Slobodana Vukičevića i Lazić Momira, te kako su svi bili premlaćivani šakama, nogama i palicama. Svjedok većinu ljudi koji su to radili nije poznao, ali se sjeća kako su se vojnici međusobno oslovljavali kao, Milas, Dinar i Geza.

Geze se sjeća kao mlađeg, oko 170 cm visokog muškarca, težine ok 80kg, jače građe i kratko ošišanog. Od drugih je vojnika čuo daje Gezino ime Ivica Vrdoljak.

Jasno je dakle, da svi svjedoci, ne samo oštećeni navedeni u tački 1 izreke, nego i ostali zarobljenici, imaju vrlo jasno i određeno sjećanje na vojnika sa zavijenom rukom, koji ih je i unatoč tome, izvodiivši ih iz objekta gdje su bili zatočeni u drugu prostoriju, zajedno sa još nekolicinom vojnika psihički i fizički zlostavljao. Imajući u vidu činjenicu da su zatočeni pored toga što su bili zatočeni u neuslovnom prostoru, bili bez hrane i vode duži vremenski period, logično je što su svi pored psihičke traume doživjeli i fizičku zbog fizičkog zlostavljanja.

Nadalje, Sud je iz iskaza saslušanih svjedoka Nikolić Predraga te Aničić Cvije, utvrdio daje optuženi svjedoka Nikolić Predraga spasio od izvjesnog zlostavljanja, a da je svjedoku Aničić Cviji obezbijedio prekrivač.

U odnosu na tačku 2 izreke, Sud je utvrdio u julu 1992. godine, u skladištu robne kuće „Beograd" u naselju Tulek u Bosanskom Brodu, u večernjim satima u više

navrata izvodio zatvorenike, među kojima i Stojaković Radoslava, Prodić Čedu, Patković Luku, Lazić Momira i Garić Radojicu, u neosvijetljenu prostoriju, te ih tu, zajedno sa drugim licima, tukao rukama, nogama obuvenim u vojničke čizme i palicama.

Postojanje općih obilježja krivičnog djela za koje je optuženi oglašen krivim, kao i nespornost identiteta optuženog, Sud je obrazložio kod tačke 1 izreke, te će na ovom mjestu obraditi samo inkriminisano učešće optuženog u skladištu robne kuće „Beograd" u Tuleku.

Važno je, međutim, istaći činjenicu da je zarobljeništvo u Tuleku samo dio puta koji su prošli srpski civili lišeni slobode već u aprilu 1992. godine, te daje većina njih svjedokom zlostavljanja i u Silosu i u Tuleku, što će biti obrazloženo u daljem tekstu.

Na okolnosti tačke 2 izreke svjedočili su oštećeni Patković Luka, Garić Radojica, Prodić Čedo, Lazić Momir i Stojaković Radoslav.

Svjedok - oštećeni Patković Luka, koji optuženog poznaje još iz vremena kada je sestri i zetu optuženog - Ani i Petru, bio vjenčani kum, bio je samo jedan od zarobljenika u skladištu robne kuće „Beograd" u naselju Tulek, koji su bili izloženi raznim vrstama tortura, ne samo optuženog nego i drugih vojnika. I ovaj oštećeni, zarobljen na Vaskrs, odnosno 26.04.1992. godine, posebno ističe tretman koji su imali zarobljenici iz Čardaka.

Dobro se sjeća jedne prilike kada su ga optuženi Ivica Vrdoljak, i drugi vojnici njemu poznati kao Fric, Brico Jozo i Lepan Drago, izveli iz skladišta, i tjerajući ga da prizna kako je bio snajperista i kako je ubijao, tukli nogama. Svjedok ističe da je u takvim teškim momentima, od tih vojnika tražio pištolj da se ubije. Optuženi ga je, dobro se sjeća tri puta tukao, i to uvijek noću, ističući pri tom, ponovo kako je sestri i zetu optuženog bio vjenčani kum. Zna da je optuženi tukao i druga lica, jer su svi zarobljenici, po vraćanju u skladište, govorili da ih je tukao Geza.

Istina, svjedok nije poznao optuženog pod nadimkom Geza, ali neme nikakvih dvojbi o identitetu osobe koju je poznao još od 1985-6, a koja gaje u tri navrata tukla. Istina, odbrana je pokušala unakrsnim ispitivanjem ovog svjedoka diskreditovati, najprije prezentiranjem predratnog sukoba između svjedoka i zeta optuženog a potom i tvrdnjama da optuženi ni u kom slučaju ne bi tukao i maltretirao svjedoka Patković Luku koji je kum njegove sestre, pri tom negirajući daje kritične prilike bio na licu mjesta, obzirom daje za njega kumstvo svetinja.

Međutim, Sud je imajući u vidu i sve ostale dokaze, kao i iskaz samog svjedoka, cijenio u međusobnoj povezanosti i našao da ovaj svjedok nije imao niti jedan valjan razlog da optuženog lažno tereti, nego da je isti svjedok na jasan i ubjedljiv način opisao kritične događaje i torturu koju je doživio od njemu poznate osobe.

Oštećeni Radoslav Stojaković, zarobljen koliko se sjeća 24. ili 25.04.1992.godine, takođe je tokom zarobljeništva, prošao mnoge logore, pa tako i onaj u skladištu robne kuće „Beograd" u Tuleku.

Svjedok ističe da je u Tuleku dobio više batina nego tokom cijelog zarobljeništva, te kako se u udaranju posebno isticao Drago Lepad, mještalin iz Broda, ali i optuženi Geza, koji se, kako se sjeća svjedok, bio posebno uživio u laj posao.

Sjeća se da je Geza izvodio i tukao i druge zarobljenike, te da su ih poslije i provocirali pitanjima o tome ko ih je to pretukao, a događaj koji je svakako ostao posebno vezan za lik i djelo Geze, jeste premlaćivanje i zlostavljenje dan prije razmjene.

Sjeća se da je Geza na sebi imao majicu kratkih rukava i da mu je ruka bila zamotana. Ne zna je li bila u gipsu. Geza je zajedno sa 5-6 drugih, svjedoku do tada nepoznatih vojnika, počeo tući zarobljenike, tako i toliko da, ističe svjedok, nije se znalo ni ko ni koga udara u određenom momentu. Ipak, dobro se sjeća daje na sebi znao osjetiti i po četiri noge. Optuženog Gezu je, dakle, imao priliku dobro upoznati. Ipak, ovaj svjedok priznaje, da optuženog nije poznavao po imenu, nego samo po nadimku, ali je siguran u identitet osobe koja gaje u više navrata tukla.

Garić Radojica, svjedok Čije je stradanje već opisano u obrazloženju tačke 1 izreke, proveo je zadnje dane zarobljeništva upravo u Tuleku, skladištu robne kuće „Beograd". Sjeća se da su zarobljenici u Tulek smješteni oko 1.07.1992.godine, te da je i tu, ponovo, viđao optuženog Gezu. Geza je, dobro se sjeća svjedok, zarobljenike udario i bejzbol palicama, a posebno se sjeća prilike kada je Geza, trčao za svjedokom, već pretučenim, kako bi ga još tukao.

Svjedok Momir Lazić bio je žrtva zlostavljanja od optuženog i u Tuleku. Dobro se sjeća kako ga je jedno prijepodne, optuženi zajedno sa još jednim vojnikom izveo iz skladišta u prostoriju gdje je bilo puno građevinskog materijala, i kako su ga prvo udarali palicama na kojima je bilo upisano slovo U, a optuženi potom sam, udario ciglom -blokom. Svjedok je, sjeća se dobro, nakon tog premlaćivanja bio u takvom stanju da nije mogao doći do vrata koja su bila svega 10-15 m udaljenosti. Sjeća se i kako mu se dan prije razmjene otuženi obratio riječima „da sam znao da ideš u razmjenu, ja bih te ubio, nikada ne bi išao u razmjenu ".

I svjedok Prodić Čedo je bio žrtva optuženog. Sjeća se da su zarobljenici svaki dan izvođeni, a posebno se sjeća maltretiranja i zlostavljanja koja je vršio optuženi. Jedne prilike mu je optuženi rekao da se neće živ izvući iz logora.

Da su oštećeni kritične prilike zadobili kako lake, tako pojedini i teške tjelesne ozljede, jasno proizilazi iz iskaza na glavnom pretresu saslušanog vještaka dr. Curkić Ljubomira, koji je na osnovu uvida u ljekarske nalaza za oštećene, a koji su po izvršenoj razmjeni bili podvrgnuti ljekarskom tretmanu i koji su istom vještaku predočili originalne ljekarske nalaze. Naime, vještak je na osnovu uvida u ljekarsku dokumentaciju a na osnovu svog stručnog znanja istakao da su oštećeni Lazić Momir, zadobio tešku tjelesnu povredu a oštećeni Garić Radoica, Patković Luka, Stojaković Radoslav i Aničić Cvijo, laku tjelesnu povredu. Nadalje, iz iskaza

saslušanog vještaka jasno proizilazi da su povrede kod oštećenih nastale djelovanjem tupog mehaničkog oruđa, odnosno nogom obuvenom u čizmu ili rukama ili drugom tupinom mehaničkog oruđa.

Sud je iskaz ovog vještaka u cijelosti prihvatio ocijenivši ga kao jasnim, ubjedljivim i objektivnim, obzirom daje vještačenje dato na osnovu stručnog znanja iz oblasti za koju je vještak i angažovan.

S druge strane, svjedoci odbrane, počev od optuženog koji kroz alibi negira opisano učešće, kazuju uglavnom o ranjavanju optuženog te njegovom odlasku u R Hrvatsku. Bivši suborci optuženog, iako su u kritičnom periodu po ratnom rasporedu bili upravo na kritičnom području, u svojim iskazima tvrde da nemaju saznanja o logorima u Silosu, odnosno, u robnoj kući „Beograd" u Tuleku.

Sam optuženi, kroz alibi, negira inkriminisano učešće, kazujući kako se u kritično vrijeme, kao ranjenik, nalazio u R Hrvatskoj.

Optuženi je, kako navodi, bio pripadnik Živiničke jedinice HVO koja je kasnije formirana u specijalni vod vojne policije, smješten u OŠ „Nikola Tesla". Dana 10.06.1992.godine je, zajedno sa još 15-20 suboraca, učestvovao u borbama koje su se vodile oko rampe - starog mosta u Derventi. VRS je napadala sa svih strana i optuženi se, zajedno sa nekolicinom suboraca uspio povući u hotel. Sljedeće čega se sjeća je kako je jedan od njih - Biljan, provirio, nakon čega se čuo pucanj. Optuženi navodi kako se probudio u bolnici i shvatio daje ranjen, te čuo daje Biljan poginuo. Sjeća se da gaje u bolnici posjećivao zapovjednik Franjo Krajinović, koji je roditeljima optuženog rekao da će on biti na zadatku u narednih 10-15 dana.

Optuženi je međutim, dobro se sjeća, u bolnici proveo do 7 dana, nakon čega je, zajedno sa majkom i ocem otišao u R Hrvatsku, gdje je - u Zagrebu a potom Hrvatskom Leskovcu, proveo svo vrijeme do augusta 1992.godine, kada se vratio u Bosanski Brod. Optuženi tvrdi da nije znao da su postojali zatvori za nehrvatsko stanovništvo, pa niti je znao da su ljudi u njima zlostavljani. Time, optuženi ističe, nemoguće je i daje bio stražar u nekom u takvih logora.

Govoreći o nadimku, optuženi tvrdi kako on nikada nije imao nadimak, i da su ga svi - i rodbina i prijatelji zvali ili Ivica ili Vrdoljak, a da je nadimak Geza nosio njegov pokojni brat. Tvrdi daje nadimak nestao sa smrću brata.

Osvrćući se na navode svjedoka Tužilaštva, optuženi tvrdi kako ne poznaje nikoga od njih, pa ni Cviju Aničića. Ipak, poznaje Luku Patkovića, koji je sa svojim zetom „bar 100 puta,, dolazio kod optuženikovog oca.

Vežano za zavijenu ruku o kojoj govore gotovo svi svjedoci, optuženi ističe kako je bio ranjen u rame, a ne podlakticu, ta kako mu je ruka bila spuštена uz tijelo i zavijena.

Svjedok Ćazim Kraljušić, hirurđ koji je na dan ranjavanja primio optuženog, sjeća se ranjavanja optuženog, te nakon uvida u izvod iz bolničkog protokola za dan 10.06.1992.godine (dokaz odbrane), pojašnjava kako je optuženi ambulantno obrađen i otpušten.

Takođe navodi da se radilo o eksplozivnoj ozljedi regije desne lopatice i nadlaktice, da nije bilo prijeloma, te daje optuženi dobio zaštitu od tetanusa.

Svjedok Kraljušić je pojasnio da kod ovakvih rana liječenja traje kraće, obzirom da nema prijeloma, te da je protokol primaran za povijest bolesti. Iz predloženog mu protokola, pojašnjava svjedok, jasno proizlazi da optuženi nije zadržan u bolnici, ističući kako je tada tim ljekara ocjenjivao koga treba zadržati a koga pustiti kući.

Svjedok odbrane, Mate Bjelović, koji je bio zapovjednik jedinice zvane "Bomba" pri HVO-u, sjeća se i vojnika Ivica Vrdoljaka. Tog Ivicu nije poznao prije rata, ali gaje tokom rata upoznao kao hrabrog borca. Sjeća se i da je Ivica bio ranjen, te da je jedan drugi vojnik za njega tražio potvrdu pomoću koje je mogao napustiti BiH i preći u R Hrvatsku, s tim stoje u svom iskazu istakao, a na pitanje Tužioca, da je vojnik mogao izaći na liječenje samo po preporuci liječnika, Sto u konkretnom slučaju nije bilo obzirom daje u svom iskazu svjedok odbrane, tadašnji liječnik koji je sanirao povredu kod optuženog, dr. Čazim Kraljušić izjavio daje optuženi ambulantno obrađen i pušten kući te da kod povreda kao Stoje povreda kod optuženog, liječenje traje kraće. Dakle, liječničke saglasnosti za dalje liječenje optuženog u R Hrvatskoj nije bilo a potvrda za izlazak za izmještanje porodice se davala na tačno određen broj dana, tako da optuženi ni u kom slučaju nije mogao cijeli mjesec odsustvovati iz jedinice a bez ičije saglasnosti pošto bi se takvo ponašanje tretiralo kao dezerterstvo i sigurno bi bilo evidentirano u vojnoj formaciji kojoj je optuženi pripadao. Nadalje, upitan o logorima u Silosu i Tuleku, ovaj svjedok tvrdi da je Silos bio gađan projektilima i da tu nije mogao postojati logor. Za logor u Tuleku nije Čuo, a jedino mjesto za koje je čuo daje bilo logor je na Rabiću.

Svjedok Krajinović Franjo zvani Ceza se takođe sjeća optuženog, a posebno da je bio ranjen, zbog Čega gaje posjećivao u bolnici. Optužeo je od prije rata poznao samo iz viđenja, a upoznao početkom ratnih zbivanja kao jednog od suboraca. Sjeća se daje optuženi imao bolesnog brata koji je imao nadimak Geza, pa su ga upravo zbog toga često zvali Gezin. Ni ovaj svjedok nije čuo da je u Silosu bio logor, ali jeste čuo da su Čardaklije bili negdje zarobljeni.

Svjedoci Jurić Zoran i Samardžić Stjepan potvrđuju daje optuženi bio ranjen, a svjedok Jurić se sjeća i kako gaje vidio na hirurgiji. Svjedok Samardžić tvrdi kako je optuženi sve do kraja augusta 1992.godine boravio kod njega u Zagrebu, nakon čega se vratio u Bosnu.

Svjedok Hnatjuk Vlado, zet optuženog, sjeća se kako je optuženi prvi put u 7., a potom i u 8. mjesecu dolazio kod njega u Crikvenicu. Sjeća se da je bio ranjen i da je dolazio i 1.08.1992.godine, na svoj rođendan.

Svjedok Stjepan Marvelj, drugi zet optuženog, svjedočio je na okolnosti poznanstva oštećenog Luke Patkovića i optuženog. Svjedok Marvelj je potvrdio poznanstvo između optuženog i Luke Patkovića, objašnjavajući kako se sa Lukom poznaje do djetinjstva, kako su se družili i često posjećivali, te kako su bili i kumovi. Luka je tako poznao svu porodicu svjedoka, pa i optuženog. Vrlo često je Luka išao kod svjedokovog punca (otac optuženog sa kojim je živio u zajednici).

Majka optuženog, svjedokinja Kata Vrdoljak, potvrdila je navode optuženog da je nadimak Geza imao umrli brat (njen sin), međutim, činjenica je da majka optuženog nije mogla znati kako njenog sina Ivicu zovu njegovi suborci u jedinici.

Imajući u vidu sve naprijed navedeno, iskaze svjedoka optužbe - samih žrtava kao i očevidaca kritičnih zbivanja, te iskaze svjedoka odbrane, od kojih niti jedan nije očevidac, nego samo svjedok, činjenice daje optuženi bio ranjen, te daje upravo zbog toga i napustio teritorij Bosne i Hercegovine, Sud je van svake razume sumnje utvrdio da je optuženi počinio radnje opisane u tački 1. i 2. izreke.

Naime, Sud prihvata činjenicu da je optuženi bio ranjen, a o Čemu postoji saglasje i svjedoka optužbe i odbrane, ali upravo ta okolnost je jedna od odlučujućih u razlikovanju optuženog od drugih vojnika prisutnih u logoru, što imajući u vidu i druge identifikacione faktore, ne ostavlja mjesta za sumnju da je upravo optuženi Ivica Vrdoljak zvani Geza zlostavljao zarobljenike, pogotovo imajući u vidu činjenicu da većina svjedoka, žrtava, od ranije nije poznavala optuženog, pa ni njegovog pokojnog brata koji je imao nadimak Geza, što ukazuje da isti svjedoci nisu imali niti jedan razlog da neosnovano terete baš optuženog a pogotovo da ga identifikuju kao Gezu, jer svjedoci za taj nadimak su očigledno čuli u vrijeme kritičnih događaja isključivo od samog optuženog koji im se predstavio i od suboraca optuženog, koji su ga tako zvali.

Sud ne isključuje mogućnost da je optuženi u periodu od juna do augusta 1992.godine napuštao BiH, i posjećivao rodbinu u R Hrvatskoj, ali u postpunosti saglasni i uvjerljivi iskazi svjedoka koje je upravo optuženi zlostavljao, isključuju njegovo odsustvo sa inkriminisanog područja., duži vremenski period.

S druge strane, uporno kazivanje svjedoka odbrane da optuženi nije imao nadimak, bez davanja objašnjenja zašto onda veliki broj ljudi poznaje optuženog po nadimku (liku i djelima) kao i da nisu čuli za postojanje logora za srpsko stanovništvo, ukazuje na očitu namjeru odbrane ka izbjegavanju krivične odgovornosti.

U prilog ovakvom zaključku Suda je i činjenica da je odbrana kroz negiranje prisustva optuženog na inkriminisanom području, negirala i postojanje logora za srpsko stanovništvo, pa time i isključila mogućnost da za svjedoka eventualno pozove nekog od vojnika koji su takođe bili raspoređeni kao čuvari logora.

Ipak, snaga iskaza svjedoka - bivših zarobljenika, posebno u kontekstu iskaza svjedoka odbrane - ljekara koji je potvrdio dan ranjavanja i prirodu rane optuženog, dovodi samo do jednog zaključka: optuženi je u krajem juna 1992.godine u objektu Silosa u Polju, a u julu 1992. godien u skladištu robne kuće „Beograd“ u Tuleku, nečovječno postupao sa zarobljenicima - civilima srpske nacionalnosti, bio svjestan okolnosti u kojima se nalazio, posebno činjenice nadmoći nad zarobljenicima - civilima, dakle, bio svjestan svog djela i htio njegovo učinjenje.

Ovo iz razloga Što Sud nalazi da svako pribjegavanju fizičkoj sili (pa Čak i u odsustvu dovoljnih povreda) može dovesti do povrede članka 3: „Sud naglašava da, kad je u pitanju osoba lišena slobode, svako pribjegavanje fizičkoj sili koje nije strogo neophodno usljed njegovog ponašanja umanjuje ljudsko dostojanstvo i u načelu predstavlja povredu prava propisanog Člankom 3. Konvencije“, te kako optuženi kao, u to vrijeme mlada i psihički zdrava osoba je nesporno znao u kakvoj se situaciji

kritične prilike nalazi zarobljeno civilno stanovništvo, isto baš s namjerom umanjavanja ljudskog dostojanstva oštećenih, istim I nanosio te povrede.

Sud je prilikom ocjene dokaza, iste cijenio kako pojedinačno, tako i u njihovoj međusobnoj povezanosti a pri tom je imao u vidu i druge dokaze provedene na glavnom pretresu, ali tim dokazima nije pridavao poseban značaj, a niti je našao potrebnim da vrši njihovu detaljnu analizu, jer nisu bitno uticali na konačno utvrđeno činjeničnog stanja i zaključaka do kojih je Sud došao temeljem dokaza čiju ocjenu je dao u presudi.

Dakle, Sud je van svake razumne sumnje, utvrdio da je optuženi Ivica Vrdoljak kršenjem pravila međunarodnog prava, u vrijeme oružanog sukoba, nečovječno postupao sa zatvorenima, vršeći psihičko i fizičko zlostavljanje, nanoseći im velike fizičke i psihičke patnje, učinio krivično djelo Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, kako je to i navedeno u izreci, zbog Čega je oglašen krivim i kažnjen po zakonu, što će biti obrazloženo u daljem tekstu.

7. Odmjeravanje kazne

Odlučujući o visini kazne, Sud je cijenio sve okolnosti koje utiču na istu a koje su propisane odredbom Člana 48. KZ BiH, kao i druge okolnosti koje utiču na vrstu i visinu kazne, tako da je naročito cijenio stepen odgovornosti, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, kao i okolnosti pod kojim je djelo učinjeno. Također, Sud se pri odlučivanju o visini kazne osvrnuo i na raniji život optuženog, njegove osobne prilike, te držanje u toku ovog postupka, odnosno, Sud je cijenio i otežavajuće i olakšavajuće okolnosti na strani optuženog.

U donošenju odluke o visini kazne zatvora, Sud je bio svjestan vanrednih okolnosti u kojima je optuženi postupao, kao i činjenice da je imao punu slobodu u pristupu zatvorenima, pa tako i u njihovom izvođenju, ali i maltretiranju. Optuženom je međutim, na teret stavljeno jednokratno zabranjeno ponašanje prema zatvorenima, i to u saučesništvu, odnosno zajedno sa drugim.

Prilikom odmjeravanja kazne optuženom Ivici Vrdoljak, Sud je najprije cijenio težinu krivičnog djela, a potom i doprinos optuženog u izvršenju istog, odnosno stepen njegove krivične odgovornosti.

Težina krivičnog djela za koje se optuženi terete uvijek je određivana na osnovu djelovanja na žrtvu ili na lica povezana sa krivičnim djelom i najbližu rodbinu. Težina se utvrđuje in personam a ne u smislu univerzalnih posljedica. Sud je našao da iako krivica optuženog može da se vezuje za posebno i opšte zlo nanijeto žrtvi i njenoj rodbini, išlo bi se predaleko ako bi se svaka nesreća koja je zadesila lokalnu sredinu pripisala vinom optuženom koji je proglašen krivim

Iako je za krivično djelo protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, zapriječena i kazna dugotrajnog zatvora, Sud je u ovom slučaju nije izrekao, imajući u vidu težinu posljedica.

U konkretnom slučaju Sud je imao u vidu slijedeće elemente koji se inače cijene prilikom određivanja visine kazne:

Prilikom odlučivanja o visini kazne Sud je najprije razmatrao način na koji se odlukom može uticati na zaštitu društva od vinih optuženih, što predstavlja značajan faktor pri utvrđivanju odgovarajuće kazne. Politika zaštite zavisi od prirode krivičnog djela i držanja optuženog. Zaštita društva često podrazumijeva duge kazne zatvora kako bi se društvo zaštitilo od neprijateljskog, razbojničkog ponašanja vinih optuženih. Ovaj faktor je važan i relevantan kada se vini optuženi smatra opasnim po društvo.

U konkretnom slučaju, Sud je cijenio ulogu i doprinos optuženog u izvršenju krivičnog djela, činjenicu daje optuženi oglašen krivim za jednokratnu zabranjenu radnju, koja radnja je rezultat očigledne namjere za zabranjeno ponašanje prema zarobljenicima, zaštićenom objektu, Sud je u odmjeravanju visine kazne morao voditi računa o činjenici da je krivično djelao rezultat zabranjenog ponašanja prema skupini zarobljenika koji su zlostavljani od optuženog i drugih pripadnika HVOa.

Nadalje, Sud je imao u vidu i faktor rehabilitacije, koji se bavi okolnostima reintegracije vinog optuženog u društvo. Ovo je obično slučaj kada se mlađi, ili slabije obrazovani, članovi društva proglašeni krivim za krivična djela. Stoga postaje potrebno da se oni reintegrišu u društvo kako bi mogli da postanu njegovi korisni članovi i kako bi im se omogućilo da vode normalan i produktivan život nakon puštanja iz zatvora, što je Sud također cijenio kod optuženog, a prilikom odlučivanja o visini kazne.

Pored činjenice da optuženi treba da se odgovarajućom kaznom u dovoljnoj mjeri odvraća od toga da ikada i pomisli da ponovo učestvuje u takvim zločinima, Sud je prilikom donošenja odluke imao u vidu i lica koja se u budućnosti nađu u sličnim situacijama, koja treba isto tako da se odvrate od upuštanja u takva krivična djela.

Iako su posljedice ovih krivičnih djela nesagledive i trajne, Sud smatra da će se i ovakvom kaznom doprinijeti podizanju svijesti o posljedicama i kažnjivosti ovakavih zločina, odnosno pravednosti kažnjavanja učinitelja.

Otežavajuće okolnosti

Dakle, iako je za krivično djelo protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, zapriječena kazna od najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora, Sud je u konkretnom slučaju nije izrekao, imajući u vidu težinu posljedica, ali i ponašanje optuženog tokom cijelog inkriminisanog perioda, kao i njegovo korektno držanje pred sudom, te je Sud našao da u konkretnom slučaju otežavajućih okolnosti na strani optuženog nema.

Olakšavajuće okolnosti

Dokazni postupak je pokazao odsustvo upornosti i bezobzirnosti na strani optuženog, koji je, kako je to već i navedeno, imao neograničen pristup

zatvorenici. Ponašanje optuženog prema zatvorenici je, izuzev u opisane dvije situacije, bilo korektno, o čemu svjedoče Nikolić Predrag i Ančić Cvijo.

Kao osobito olakšavajuće okolnosti Sud je pri donošenju odluke, cijenio okolnost da je optuženi u vrijeme izvršenja inkriminiranih radnji bio mlađi čovjek, kao i činjenicu da je optuženi nakon svih ratnih događanja obolio od Nadalje, Sud je cijenio i ponašanje optuženog nakon učinjenog krivičnog djela, ali i držanje tokom suđenja, te našao da će se i kaznom od 5 (pet) godina postići svrha kažnjavanja, kako u smislu specijalne, tako i generalne prevencije - društvene osude i utjecaja na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela.

Osobito olakšavajuće okolnosti članom 49. KZ BiH, je propisano da:

"Sud može učinitelju odmjeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne:

- a) kad zakon propisuje da se učinitelj može blaže kazniti
- b) kad sud utvrdi da postoje osobito olakšavajuće okolnosti koje ukazuju da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja"

Kao osobito olakšavajuće okolnosti Sud je u konkretnom slučaju našao okolnost da je optuženi u vrijeme izvršenja inkriminiranih radnji bio mladi čovjek, te da je nakon svih ratnih događanja proglašen

Zaključak

Imajući u vidu naprijed navedene otežavajuće, olakšavajuće i osobito olakšavajuće okolnosti, Sud smatra daje izrečena kazna proporcionalna težini počinjenog krivičnog djela, stepenu krivične odgovornosti optuženog, okolnostima pod kojima je zločin počinjen i motivima optuženog za počinjenje krivičnog djela, i da će izrečena kazna ispuniti svrhu kažnjavanja u smislu specijalne i generalne prevencije, odnosno, kod optuženog i svih drugih pojedinaca podići svijest o zabranjenosti, kažnjivosti i društvenoj osudi zločina, te odvratiti navedena lica da ubuduće čine zločine.

8. Odluka o troškovima postupka i imovinsko-pravnim zahtjevima oštećenih

Na osnovu odredbe člana 188. stava 4. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu slabo imovno stanje optuženog, posebno da je ... a bez zaposlenja, odnosno stalnih mjesečnih primanja Sud je donio odluku da se optuženi oslobodi dužnosti naknade troškova postupka.

Odlučujući o neodređeno (i neprecizno) postavljenim imovinsko - pravnim zahtjevima, Sud je, na osnovu odredbe člana 198. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, donio odluku da se oštećeni Prodić Čedo, Patković Luka, Lazić Momir i Stojaković Radoslav se se postavljenim imovinsko - pravnim zahtjevima-upućuju na parnicu.

ZAPISNIČAR

JELENA SIMIĆ – SKOKO

PREDSJEDNIK VIJEĆA

SUDIJA

MINKA KREHO

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Žalba na ovu presudu može dana od dana prijema pismenog otpravka presude.